

Högskolan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 145 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 (fem yrkanden) och 2000 (övriga) om olika högskolefrågor.

Utskottet föreslår avslag på samtliga yrkanden.

Yrkandena handlar om övergripande frågor om högskolan, studentfrågor, frågor om tillträde till högskolan, utbildningsutbud och studieorganisation, resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning, högskolans lärare och undervisning, högskoleorganisatoriska frågor, utbildning för vissa yrken, forskarutbildning och forskarkarriär och Lunds universitets historiska museum.

Ett stort antal yrkanden rör frågor där det enligt gällande styrsystem ankommer på andra än riksdagen, t.ex. regeringen eller myndigheter, att fatta beslut. Utskottet avstyrker yrkandena med hänvisning till detta.

För flertalet övriga yrkanden föreslår utskottet avslag med hänvisning till pågående eller planerad utredning, pågående beredning i Regeringskansliet eller tidigare ställningstaganden som utskottet inte är berett att ändra.

I betänkandet finns reservationer på olika punkter från samtliga partier utom Socialdemokraterna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	8
Utskottets överväganden	9
Övergripande frågor	9
Studentfrågor	13
Tillträde till högskolan	16
Studieorganisation	19
Resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning.....	22
Högskolans lärare och undervisning.....	23
Högskoleorganisatoriska frågor.....	24
Utbildning för vissa yrken	26
Forskarutbildning och forskarkarriär	29
Lunds universitets historiska museum.....	30
Andra motionsyrkanden	31
Reservationer.....	35
1. Humaniora, m.m. (punkterna 1 och 2) – m, kd, fp.....	35
2. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt, m.m. (punkterna 3, 10, 13, 14, 17, 23, 26 och 29) – m	36
3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt, m.m. (punkterna 3, 9, 10, 13, 16, 18, 21, 26, 30 och 31) – fp	39
4. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – mp	42
5. Studenternas rättssäkerhet, m.m. (punkterna 5, 10, 13, 19, 25 och 26) – kd.....	43
6. Studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ, m.m. (punkterna 6, 8, 11, 13, 18, 20, 22 och 26) – c	45
7. Kårobligatoriet (punkt 7) – m, kd, c, fp	47
8. Akademisk introduktionskurs, m.m. (punkterna 12 och 26) – v.....	48
Särskilda yttranden.....	49
1. Fristående högskolor (punkt 23) och Andra motionsyrkanden (punkt 32) – kd	49
2. Andra motionsyrkanden (punkt 32) – fp.....	50
Bilagor.....	51
1. Förteckning över behandlade förslag.....	51
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	51
Motioner från allmänna motionstiden 1999.....	63
2. Kulturutskottets yttrande 2000/01:KrU2y	64

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Humaniora

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub810 yrkande 2 och 2000/01:Ub818 yrkande 1.

Reservation 1 (m, kd, fp) – delvis

2. Högskolans expansion

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub810 yrkande 3.

Reservation 1 (m, kd, fp) – delvis

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub816 yrkande 3, 2000/01:T230 yrkande 6, 2000/01:N266 yrkande 5, 2000/01:N268 yrkande 15, 2000/01:N325 yrkande 16, 2000/01:N383 yrkandena 1 och 3 samt 2000/01:N388 yrkandena 6 och 7.

Reservation 2 (m) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

Reservation 4 (mp)

4. Stockholmsregionens frihet att organisera sig

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub805 yrkande 1.

5. Studenternas rättssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub426, 2000/01:Ub506 och 2000/01:Ub810 yrkande 11.

Reservation 5 (kd) – delvis

6. Studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub479 yrkande 19.

Reservation 6 (c) – delvis

7. Kårobligatoriet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub402, 2000/01:Ub403, 2000/01:Ub406, 2000/01:Ub414, 2000/01:Ub443, 2000/01:Ub462, 2000/01:Ub479 yrkande 20, 2000/01:Ub484 och 2000/01:Ub820 yrkande 17.

Reservation 7 (m, kd, c, fp)

8. Arbetslivscenter

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub479 yrkande 21.

Reservation 6 (c) – delvis

9. Studenter med funktionshinder

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub469 och 2000/01:Ub820 yrkande 31.

Reservation 3 (fp) – delvis

10. Reglerna om tillträde till högskolan

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub236 yrkande 7, 2000/01:Ub260 yrkande 17, 2000/01:Ub331 yrkande 10, 2000/01:Ub421 yrkande 2, 2000/01:Ub450, 2000/01:Ub505, 2000/01:Ub510 yrkande 2, 2000/01:Ub810 yrkande 7, 2000/01:Ub820 yrkande 16 och 2000/01:Kr538 yrkande 3.

Reservation 2 (m) – delvis

Reservation 5 (kd) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

11. Ekvivaleringssystem för meritvärdering av utbildning i olika länder

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub479 yrkande 4.

Reservation 6 (c) – delvis

12. Akademisk introduktionskurs

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub445.

Reservation 8 (v) – delvis

13. Anpassning av högskoleutbildningen till invandrades behov

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub411, 2000/01:Ub479 yrkande 5, 2000/01:Ub503, 2000/01:Ub810 yrkande 10, 2000/01:Ub820 yrkande 20, 2000/01:Sf617 yrkande 4, 2000/01:So545 yrkande 9, 2000/01:T717 yrkande 7 och 2000/01:N388 yrkandena 13 och 14.

Reservation 2 (m) – delvis

Reservation 5 (kd) – delvis

Reservation 6 (c) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

14. Digital distansutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:T717 yrkande 9.

Reservation 2 (m) – delvis

15. Uppdragsutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub495.

16. Basår

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub820 yrkande 25.

Reservation 3 (fp) – delvis

17. Resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 18 och 2000/01:Ub519.

Reservation 2 (m) – delvis

18. Lärarförsörjningen i högskolan

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub239 yrkande 17 och 2000/01:Ub820 yrkande 1.

Reservation 6 (c) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

19. Arbetsförhållanden för högskolans lärare

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub810 yrkande 5.

Reservation 5 (kd) – delvis

20. Pedagogiken i högskoleutbildningen

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub479 yrkandena 1–3.

Reservation 6 (c) – delvis

21. Högskolestyrelserna

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub820 yrkande 7.

Reservation 3 (fp) – delvis

22. Högskolans samverkan med det omgivande samhället

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub810 yrkande 9 och 2000/01:N267 yrkandena 10 och 11.

Reservation 6 (c) – delvis

23. Fristående högskolor

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 13 och 2000/01:T717 yrkande 10.

Reservation 2 (m) – delvis

24. Högskoleutbildningarna i Malmö

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub491.

25. Dramapedagogutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr345 yrkande 28.

Reservation 5 (kd) – delvis

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:T703 yrkande 8, 2000/01:Ub211 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12, 2000/01:Ub246 yrkande 7, 2000/01:Ub316 yrkande 4 och 2000/01:Ub439.

Reservation 2 (m) – delvis

Reservation 8 (v) – delvis

Reservation 5 (kd) – delvis

Reservation 6 (c) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

27. Trafiklärarutbildning

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub418 yrkande 1.

28. Studiestöd till studerande vid Naprapathögskolan

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub409 yrkande 2.

29. Förlängning av tandhygienistutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub438 yrkande 4 och 2000/01:Ub490.

Reservation 2 (m) – delvis

30. Forskarutbildning och forskarkarriär

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ub820 yrkandena 11, 12 och 14.

Reservation 3 (fp) – delvis

31. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub486 och 2000/01:Ub508.

Reservation 3 (fp) – delvis

32. Andra motionsyrkanden

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub213 yrkande 2, 1999/2000:Ub275 yrkande 11, 1999/2000:Ub282 yrkande 2, 1999/2000:T705 yrkande 10, 2000/01:Ub214 yrkande 1, 2000/01:Ub218 yrkande 6, 2000/01:Ub241 yrkande 3, 2000/01:Ub245 yrkande 1, 2000/01:Ub253, 2000/01:Ub269 yrkande 4, 2000/01:Ub277, 2000/01:Ub332 yrkande 2, 2000/01:Ub409 yrkande 1, 2000/01:Ub423, 2000/01:Ub430, 2000/01:Ub432, 2000/01:Ub438 yrkandena 1–3 samt 5 och 6, 2000/01:Ub444, 2000/01:Ub452, 2000/01:Ub454, 2000/01:Ub459, 2000/01:Ub468, 2000/01:Ub488, 2000/01:Ub489, 2000/01:Ub499, 2000/01:Ub510 yrkande 3, 2000/01:Ub512 yrkandena 1 och 2, 2000/01:Ub513 yrkandena 1 och 2, 2000/01:Ub802 yrkande 4, 2000/01:Ub804 yrkande 3, 2000/01:Ub807 yrkande 4, 2000/01:Ub813 yrkande 2, 2000/01:Ub820 yrkandena 13, 21, 22 och 32, 2000/01:Ju724 yrkande 18, 2000/01:L459 yrkandena 17 och 19, 2000/01:Sf241 yrkande 5, 2000/01:So361 yrkande 2, 2000/01:So364 yrkandena 3 och 5, 2000/01:So450 yrkande 3, 2000/01:So543 yr-

kande 3, 2000/01:Kr341 yrkande 1, 2000/01:Kr342 yrkande 4, 2000/01:Kr345 yrkande 33, 2000/01:Kr701 yrkande 25, 2000/01:T230 yrkande 4 och 2000/01:N380 yrkande 9.

Stockholm den 22 februari 2001

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Anders Sjölund (m) och Nils-Erik Söderqvist (s).

Redogörelse för ärendet

Under allmänna motionstiden 2000 väcktes ett stort antal motionsyrkanden som inte direkt sammanhänger med budgeten för 2001. Dessa yrkanden samt fem motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 behandlas i detta betänkande.

Yrkandena handlar om övergripande frågor om högskolan, studentfrågor, frågor om tillträde till högskolan, utbildningsutbud och studieorganisation, resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning, högskolans lärare och undervisning, högskoleorganisatoriska frågor, utbildning för vissa yrken, forskarutbildning och forskarkarriär och Lunds universitets historiska museum. Ett stort antal yrkanden rör frågor där det enligt gällande styrsystem ankommer på andra än riksdagen, t.ex. regeringen eller myndigheter, att fatta beslut.

Utskottets överväganden

Övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om **humaniora**. Vidare avslår riksdagen en motion om en kartläggning av **högskoleexpansionens** konsekvenser för utbildningens kvalitet. Riksdagen avslår också nio yrkanden om **grunddragen i högskolans utveckling i övrigt** och ett yrkande om **frihet för Stockholmsregionen att organisera sig**. Jämför reservationerna 1 (m, kd, fp), 2 (m), 3 (fp) och 4 (mp).

Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna föreslår i motionerna 2000/01:Ub818 (m) yrkande 1 respektive 2000/01:Ub810 (kd) yrkande 2 tillkännagivanden om **humanioras** ställning i samhället och i högskolans verksamhet.

Moderaterna påpekar att i ett så teknikdominerat samhälle som vårt behövs i allra högsta grad det som humaniora representerar: kultur i vid mening, språk, etik, litteratur, konst, musik, religion, historia samt tänkande och upplevelser av frågor om mening, sanning och sammanhang. Det är viktigt att ge humaniora en renässans i skolan, i högskola och universitet och därmed i hela vårt samhälle, heter det i motionen. Den nedprioritering av humanistiska ämnen som skett inom utbildningen motsvarar inte elevernas intressen och engagemang. Motionärerna beklagar att resurserna inte medger den satsning på fördjupning och kompetens som det finns underlag för.

Kristdemokraterna ser med oro på regeringens enligt deras mening alltför ensidiga satsning på naturvetenskap och teknik. En bättre balans mellan dessa områden å ena sidan och humaniora och samhällsvetenskap å den andra hade varit önskvärd i ett långsiktigt perspektiv. Satsningarna på nya platser inom humaniora och samhällsvetenskap måste öka, anser de.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Om värdet av humaniora i samhället och i högskolan har utskottet samma uppfattning som motionärerna. Kristdemokraterna har förordat färre nya högskoleplatser vart och ett av de senaste åren än vad regeringen föreslagit och riksdagen beslutat. Om deras utbyggnadsram hade blivit verklighet skulle en annan balans mellan utbildningsområdena ha inneburit en betydligt mindre utbyggnad av naturvetenskaplig och teknisk utbildning än den som skett. Utskottet anser att den särskilda satsning på utbyggnad av högskoleutbildningen i naturvetenskap och teknik som gjorts de senaste åren har varit väl motiverad med hänsyn till behovet i näringslivet av personer med hög kompetens inom dessa områden och behovet i samhället av bl.a. lärare som kan

undervisa om naturvetenskap och teknik på alla nivåer i skolan. De ekonomiska resurser som har avsatts till utbyggnad av högskoleutbildningen är inte låsta enbart till naturvetenskap och teknik. I den mån som planerade utbildningsplatser inom dessa områden inte kan utnyttjas kommer de ekonomiska resurserna att få användas även för utökad utbildning inom andra områden såsom humaniora och samhällsvetenskap. Det är enligt utskottets mening också glädjande att flera lärosäten på senare år har skapat utbildningsalternativ där humanistiska, samhällsvetenskapliga och/eller konstnärliga ämnen kombineras med naturvetenskapliga och/eller tekniska ämnen. Exempel på detta finns vid bl.a. Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet och Mälardalens högskola. De studenter som väljer otraditionella kombinationer – vare sig dessa erbjuds av lärosätena som utbildningsprogram eller studenterna själva sätter samman kurser på ovanligt sätt – behöver få lärosätenas stöd att göra sin kompetens känd och begriplig för omvärlden. Uppföljningen av dem som examineras är generellt en uppgift som särskilt de större lärosätena, enligt många vittnesbörd, ägnar sig åt i alltför liten utsträckning.

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Ub810 också en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser **högskolans expansion** har medfört för utbildningarnas kvalitet (yrk. 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

En mycket ambitiös plan för regelbundna utvärderingar av samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina vid samtliga lärosäten aviserades i proposition 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (bet. UbU12, rskr. 180). Den har nu fastlagts i regleringsbrevet för Högskoleverket för år 2001. Verket skall genomföra sådana utvärderingar med en periodicitet om sex år.

Synpunkter på **grunddragen i högskolans utveckling i övrigt** förs fram av Moderaterna, Folkpartiet och Miljöpartiet och i en enskild s-motion.

Enligt Moderaterna i motion 2000/01:N266 yrkande 5 behövs en utbildningspolitisk reform. Förändringar behöver genomföras som sammantaget kan bidra till att göra Sverige till en nation som andra länder vill knyta ytterligare band med, i form av ökat studentutbyte, utbyte av forskarstuderande samt internationellt forskningssamarbete inom olika forskningsfält. Uppdraget att öka intresset för naturvetenskap och teknik måste påbörjas redan i grundskolan och duktiga lärare lockas dit. Regeringen bör initiera ett arbete med att ta fram en internationellt anpassad modell för studentutbyte som ger möjlighet för fler svenska studenter att studera vid utländska toppuniversitet. Något eller några svenska lärosäten bör kunna genomföra digital distansutbildning av högsta internationella klass. Fler universitet och högskolor skall ges möjlighet att frigöra sig från staten. Den kontinuerliga kompetensutvecklingen skall främjas, vilket bör ske genom införande av individuella kompetens- eller utbildningskonton.

Folkpartiet föreslår i motion 2000/01:N268 yrkande 15 tillkännagivande till regeringen om den högre utbildningens betydelse för landsbygden. De regionala högskolornas och universitetens roll för att skapa en regional balans

är av största vikt, heter det i motionen. De måste ta sitt ansvar för att erbjuda distansundervisning av hög kvalitet, och den utbildning de erbjuder måste omfatta sådant som ungdomar vill läsa, för att undvika att dessa i stället söker sig till de större universiteten. De högskolor som får universitetsstatus måste få acceptabla forskningsmöjligheter. Motionärerna påpekar också att det inte är självklart att det är staten som skall vara huvudman för dem i framtiden. Samma synpunkter framförs i motion 2000/01:N325 (fp), där motionären också framhåller att Karlstads universitet måste få resurser för sin verksamhet, så att kvaliteten kan upprätthållas (yrk. 16).

Miljöpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub816 yrkande 3 ett tillkännagivande om utvecklingen av högre utbildning och forskning. Utbildningen inom universitet och högskolor skall enligt motionen tillgodose fyra olika behov, nämligen bildning, yrkesutbildning, fortbildning och forskarutbildning. Målet är att högre utbildning skall vara öppen för alla människor. Den sociala snedrekryteringen skall arbetas bort och de ekonomiska hindren i görligaste mån undanröjas. Bl.a. kunskap om de ekologiska grundvillkoren på jorden skall ingå i all högskoleutbildning, såväl grundutbildning som forskarutbildning. Motionärerna vill att forskningens frihet skall värnas, att nödvändiga resursförstärkningar fortsätter i planerad takt och att forskningen skall stödjas brett och långsiktigt inom de tre ansvarsområdena för ämnesråden inom Vetenskapsrådet. Villkoren för svensk forskning skall vara generösa och verksamheten vara öppen men med höga kvalitetskrav och flexibilitet i organisationen. Studenternas studiesociala rättigheter bör utredas. Möjligheterna att fritt välja ämneskombinationer vid högskolestudier måste förbättras. Utbildningarna på miljöområdet bör samordnas i ändamålsenliga enheter. Jämställdhetsfrågan bör vidgas till att omfatta alla personalkategorier vid universitet och högskolor, inte bara professorer. Visstidsförordnanden bör införas för att man skall få en större rörlighet. Vetenskapsområdena och Vetenskapsrådet behöver i framtiden en förstärkning av resurserna. En utvecklingsfond för små och medelstora högskolor bör inrättas, där dessa högskolor i konkurrens med varandra skall kunna söka särskilda forskningsmedel. Regeringen bör tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att planera för ett miljöteknikinstitut för forskning och utveckling av miljöanpassad teknik och produkter. Sveriges plats i den internationella forskningen bör förstärkas genom att man inrättar ett forskningscentrum med huvuduppgift att samla vetenskapsmän inom frontforskningen inom områden som är under stark utveckling till symposier för diskussion och uppsummering med tonvikt på analys av den framtida utvecklingen. Försvarets forskning bör ställas om och inriktas mot civil verksamhet. Som en inledning av detta föreslår motionärerna tre pilotprojekt. För att vetenskapliga djurförsök skall tillåtas skall kraven på forskningens kvalitet och projektets angelägenhetsgrad vara exceptionellt höga. Vetenskapsrådet tillsammans med Forskningsforum bör få i uppdrag att inventera vilka forskningsrön som kan förväntas få stora samhällskonsekvenser och att informera allmänheten om dessa. I motionerna 2000/01:N383 och 2000/01:N388 tar Miljöpartiet upp behovet av strategier för att öka examensfrekvensen vid

lärosätena (yrk. 1 resp. 6) och för att förändra attityderna till utbildning, kunskap och skolan som institution (yrk. 3 resp. 7).

I motion 2000/01:T230 (s) yrkande 6 pläderar motionärerna för ökat studentinflytande, aktivt jämställdhetsarbete, utvecklad kvalitetsgranskning och större resurser till pedagogisk förnyelse, allt detta för att främja utbildningskvaliteten vid de västsvenska högskolorna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

I motionerna tas upp ett antal frågor om resursförstärkningar för olika ändamål. Sådant bör behandlas i samband med regeringens budgetförslag. Insatser för att öka intresset för naturvetenskap och teknik hos eleverna redan i grundskolan pågår sedan åtskilliga år. Som exempel kan nämnas det s.k. NOT-projektet som bedrivs gemensamt av Högskoleverket och Skolverket. Det startade år 1994 och pågår fortfarande. Inför höstterminen 2001 har regeringen beslutat satsa 9,9 miljoner kronor på rekryteringsinsatser för att öka intresset för lärarutbildningar med inriktning mot matematik, naturvetenskap och teknik. Förslag om digital distansutbildning och om omvandling av statliga högskolor till fristående har väckts även i separata yrkanden, som behandlas längre fram i detta betänkande. Utskottet vill dock här påpeka, att distansutbildning inte enbart vänder sig till dem som bor i glesbygd, utan kan vara en värdefull utbildningsform även för tätortsboende. En särskild utredare har nyligen lagt fram förslag om individuellt kompetenssparande (*Individuellt kompetenssparande – med start år 2002*, SOU 2000:119). Remissbehandling och regeringens beredning av frågan bör avvaktas innan riksdagen tar ställning. Universiteten och högskolorna – såväl de små och medelstora som de övriga – skall enligt högskolelagen samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet (1 kap. 2 § tredje stycket). I regleringsbrev för år 2001 har regeringen ålagt dem bl.a. att i ökad utsträckning och i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov samt att öka beredskapen för det livslånga lärandet och utveckla flexibla studieformer för att göra det möjligt för enskilda individer att utveckla sin kompetens inom högskolans ram. Där sägs också att lärosätena bör medverka i arbetet med de regionala tillväxtavtalen och utifrån lärosätets särskilda förutsättningar för att stimulera en hållbar ekonomisk tillväxt. Flertalet av de förslag som inryms i Miljöpartiets yrkande i motion 2000/01:Ub816 har behandlats av riksdagen i samband med regeringens förslag i olika propositioner eller i betänkanden om motioner. Frågor om studentinflytande behandlas längre fram i detta betänkande. Yrkanden om jämställdhetsfrågor kommer att behandlas i ett senare betänkande under detta riksmöte.

Kristdemokraterna pläderar i motion 2000/01:Ub805 yrkande 1 för en **större frihet för Stockholmsregionen att organisera sig** enligt sina särskilda förutsättningar. Det finns i dag inte något erkänt politiskt organ med ett grundläggande helhetsansvar för att inte bara planera utan även samordna och i vissa fall genomföra regionala utbildningsinsatser, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riksdagen bör enligt utskottets mening inte ta initiativ till att bryta upp den grundläggande ansvarsfördelningen på utbildningsområdet: att kommunerna har hand om förskola och skola, medan högskoleutbildning bedrivs vid statliga högskolor som var och en inom de ramar som anges av statsmakterna har ett självständigt ansvar för sitt utbildningsutbud. Detta utesluter självfallet inte samverkan mellan kommuner eller högskolor. Enligt länsstyrelseinstruktionen skall länsstyrelsen med ett samlat regionalt perspektiv i länet samordna olika samhällsintressen inom myndighetens ansvarsområde.

Studentfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden **om rättssäkerhet för studenterna**, om **studentrepresentation i högskolans organ**, om avskaffande av **kårobligatoriet**, ett yrkande om **Arbetslivscenter** samt två yrkanden om **studenter med funktionshinder**.

Jämför *reservationerna 5 (kd), 6 (c) och 7 (m, kd, c, fp)*

Behovet av förstärkt **rättssäkerhet för studenterna** tas upp av Kristdemokraterna i motion 2000/01:Ub810 yrkande 11. Enligt motionärerna bör rättssäkerheten stärkas när det gäller t.ex. antagningsfrågor, examinationsfrågor, rätten att tentera och förekomsten av olika avgifter. Den större lokala frihet som lärosätena numera har gör det desto viktigare att studenterna har möjlighet att få sin sak prövad. Förslag om uppstramning av systemet för rättssäkerhet förs också fram i motion 2000/01:Ub426 (kd). Motionären konstaterar att bortfallet av statlig reglering i mycket liten utsträckning har kompenseras genom lokal reglering och att det finns en osäkerhet om vilken rättslig status de lokala regler som ändå finns har. Statsmakterna bör ta ett ansvar för lokala förhållanden genom en ramreglering som ställer funktionella krav på högskolorna utan att vara en detaljreglering. Kretsen av beslut som kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan bör utökas, anser motionären.

Möjlighet att överklaga betyg finns i de nordiska grannländerna, framhåller motionärerna i motion 2000/01:Ub506 (m). De anser att det finns ett behov av att stärka studenters ställning, men att det också är viktigt att inte undergräva lärarens auktoritet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkanden om tillkännagivanden.

Regeringen har nyligen uppdragit åt Högskoleverket att utreda om de bestämmelser i högskoleförordningen som påverkar studenternas rättssäkerhet inom högskolan behöver ändras eller förtydligas. Verket skall också analysera om studenternas rätt att överklaga olika beslut bör utvidgas. I sitt beslut om uppdraget nämner regeringen i det sammanhanget frågan om rätt att över-

klaga betyg – en rätt som hittills inte har funnits och som fram till 1993 t.o.m. varit uttryckligen utesluten. Frågan om att medge överklagande av betyg bör enligt regeringen analyseras mot bakgrund av effekterna på betygssystemet och på eventuell förnyelse av examinationsformerna. Högskoleverket skall redovisa uppdraget senast den 16 november 2001.

Centerpartiet framför på nytt förslag om ändringar när det gäller **studentrepresentationen i högskolans beslutande och beredande organ** (mot. 2000/01:Ub479 yrk. 19). Liksom tidigare vill partiet att andelen studenter i styrelse och fakultetsnämnd skall vara minst en tredjedel och i organ på lägre beslutsnivå minst 50 % av antalet ledamöter utöver ordföranden. Det är angeläget att studenterna bereds plats även i beredande organ, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Studenterna är i högskolelagen tillförsäkrade rätt att vara representerade i fakultetsnämnder och särskilda organ för grundutbildning och forskning som inte tillhör ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd (2 kap. 6 § andra och tredje styckena). I högskoleförordningen föreskrivs att studenterna har rätt att utse tre ledamöter i högskolestyrelse och i fakultetsnämnd, nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete och särskilt organ för utbildning och forskning (3 kap. 3, 6 och 7 §§). Vidare föreskrivs i 3 kap. 9 § att studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom högskolan vars verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation.

Högskolestyrelserna består i dag i allmänhet av 15 ledamöter, inklusive ordförande och rektor. En särskild utredare har föreslagit att styrelserna minskas till 11 ledamöter, och att därvid både lärarnas och studenternas representation minskas till två ledamöter för vardera kategorin (*Högskolans ledning*. SOU 2000:101). Beredningen av utredningens förslag pågår i Regeringskansliet.

Nio motioner innehåller förslag om att avskaffa **kårobligatoriet**.

Centerpartiet framhåller i motion 2000/01:Ub479 yrkande 20 att kårobligatoriet inte fyller den funktion som ursprungligen åsyftades och att det dessutom är principiellt fel. Vid ett avskaffande måste såväl den utbildningspolitiska bevakning som det studiesociala arbete som kårerna i dag sköter tryggas, liksom studentinflytandet. Folkpartiet hänvisar i motion 2000/01:Ub820 yrkande 17 till principen om föreningsfrihet. Kårens uppgifter kan enligt motionärerna i stor utsträckning handhas inom högskolans ram, men också inom eventuellt tillkommande frivilliga studentorganisationer. De anser det viktigt att bevara studentinflytandet, som enligt deras mening inte är beroende av obligatorisk organisationsanslutning. Hänvisning till föreningsfriheten görs också i motionerna 2000/01:Ub402, 2000/01:Ub403, 2000/01:Ub406, 2000/01:Ub443 och 2000/01:Ub484 (alla m), liksom i motionerna 2000/01:Ub414 och 2000/01:Ub462 (båda kd).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Riksdagen har behandlat förslag om att avskaffa kårobligatoriet vid varje riksmöte under den nu pågående mandatperioden. Förslagen har avslagits med hänvisning till att vid en avvägning mellan de principiella skälen för att

avskaffa obligatoriet och de praktiska fördelarna med att behålla det väger de sistnämnda tyngst. Utskottet har fortfarande samma uppfattning.

Centerpartiet framställer på nytt yrkande om ett tillkännagivande av riksdagen att regeringen bör ta initiativ för att stödja utvecklingen av **arbetslivscenter** vid lärosätena (mot. 2000/01:Ub479 yrk. 21).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Liksom när motsvarande yrkande behandlades vid förra riksmötet anser utskottet att det bör vara regeringens sak att avgöra om det behövs särskilda initiativ från dess sida för att stimulera en utveckling av organ av denna typ (bet. 1999/2000:UbU14 s. 23 f.).

Studiemöjligheterna för **funktionshindrade studenter** tas upp i två motioner.

Folkpartiet pekar i motion 2000/01:Ub820 på att funktionshindrade studenter kan få vänta i flera år på att kunna börja sina studier, därför att lärosäten inte anser sig kunna ta emot dem på grund av lokalernas utformning. Detta anser partiet oacceptabelt (yrk. 31). Det är viktigt, framhåller motionärerna, att ansvariga för lokalutformningen har tillräckliga kunskaper om funktionshinder.

Motionärerna i motion 2000/01:Ub469 (s) vill att regeringen skall ta initiativ till en dialog med universitet och högskolor om åtgärder som ger funktionshindrade studenter samma möjligheter som andra att bedriva studier. Undersökningar som genomförts av Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS) har visat att elever med funktionshinder går vidare till högre utbildning i mindre utsträckning än andra.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

De förhållanden som har påvisats bl.a. i SISUS undersökning är otillfredsställande. Mot den bakgrunden har utbildningsutskottet nyligen inlett en inventering av vilka undersökningar som gjorts och vilka åtgärder som vidtagits på olika håll inom högskolesystemet för att underlätta funktionshindrades studier. Den bild som framkommer är att medvetenheten om funktionshindrades behov blivit allt större och att stora insatser görs även om mycket återstår innan behoven är till fullo tillgodosedda. Det finns anledning att räkna med att den positiva utvecklingen kommer att fortsätta. De ekonomiska resurserna för stöd till studenter med funktionshinder har ökat med knappt 13 % i budgeten för år 2001, jämfört med närmast föregående år. Ett förslag till lag om likabehandling i högskolan har lagts fram i en promemoria från Utbildningsdepartementet (*Åtgärder mot diskriminering i högskolan*, Ds 2000:71). Promemorian har remissbehandlats. Den föreslagna lagen skall ha till ändamål att främja lika rättigheter i högskolan och att motverka diskriminering – såväl direkt som indirekt – av bl.a. funktionshindrade. Utskottet har inhämtat att regeringen räknar med att lägga fram förslag till riksdagen i denna fråga i den proposition om högskolefrågor som aviserats till september detta år.

Det finns mot bakgrund av vad som nu redovisats inte anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande i enlighet med motionsyrkandena.

Tillträde till högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tio motionsyrkanden om **reglerna om tillträde till grundläggande högskoleutbildning**. Riksdagen avslår också ett yrkande om **ekvivaleringssystem för meritvärdering av utbildning i olika länder**.

Jämför *reservationerna 2 (m), 5 (kd), 3 (fp) och 6 (c)*.

De nuvarande **reglerna om tillträde till grundläggande högskoleutbildning** finns i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100, ändrad senast 1998:1272). Där anges kraven för grundläggande behörighet i 4–6 §§ och allmänna bestämmelser om särskild behörighet i 7 §. När det gäller särskild behörighet till en utbildning som vänder sig till nybörjare skall Högskoleverket fastställa s.k. standardbehörigheter (8 §) och för utbildning som leder till yrkesexamen bestämma vilken standardbehörighet som skall gälla (9 §). För övriga utbildningar som vänder sig till nybörjare bestämmer högskolan vilken av standardbehörigheterna som skall gälla. Om urval ges allmänna bestämmelser i 10 §. I fråga om urval till utbildning som vänder sig till nybörjare regleras vilka urvalsgrunder som skall användas i 12 §. Om det inte finns synnerliga skäl skall minst en tredjedel av platserna fördelas på grundval av betyg och minst en tredjedel på grundval av resultat från högskoleprovet i kombination med arbetslivserfarenhet. Vissa bestämmelser om hur betyg skall värderas finns i bilaga 3 till högskoleförordningen. Därutöver meddelar Högskoleverket föreskrifter om värdering av betyg. Utrymmet för att använda andra urvalsgrunder än betyg och högskoleprov regleras allmänt i högskoleförordningen (15 §). Högskoleverket prövar frågor om tillstånd att använda sådana urvalsgrunder till andra utbildningar än konstnärliga.

Moderata samlingspartiet vänder sig i motion 2000/01:Ub260 mot enhetsänkandet och vill se en större mångfald inom den högre utbildningen. Universiteten och högskolorna måste ges rätt att fastställa sina egna antagningsregler (yrk. 17). I motion 2000/01:Ub505 framför Moderaterna förslag om principer för nya antagningsregler. Mer känsliga instrument än betygen bör läggas till grund för urval; dessa kan med fördel utarbetas lokalt. Urvalsinstrumenten bör anpassas till de enskilda utbildningarna. Betyg kan sammanvägas med färdighets- och anlagstest och personliga intervjuer. Utöver detta bör hänsyn kunna tas till tidigare meriter och speciella talanger eller intressen.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2000/01:Ub810 yrkande 7 att högskolorna skall vara fria att sätta sin lokala prägel på utbildningsutbudet. Därför kan behörighetskraven inte alltid vara identiska. Som de nu hanteras är de målrelaterade betygen olämpliga som urvalsinstrument. Det bör finnas fler

möjligheter att kvalificera sig än betyg och högskoleprov. Kompletterande urval kan vara arbetslivserfarenhet, intervjuer och särskilda antagningsprov. I motion 2000/01:Ub331 förordar Kristdemokraterna att antagningssystemet skall vara kvalitativt och ta till vara elevens resurser på ett rättvist sätt (yrk. 10). Motionärerna vill att en modell för viktning av betyg skall utvecklas. Vid urval bör också andra sätt att värdera lämplighet för och möjlighet till den sökta utbildningen användas. Elevens förstaval bör också värderas vid urval.

Folkpartiet förordar liksom Moderaterna och Kristdemokraterna en större frihet för lärosätena att utforma antagningsregler (mot. 2000/01:Ub820 yrk. 16). En grundläggande förutsättning skall dock vara att man har grundläggande behörighet. För sådan skall det, enligt Folkpartiet i motion 2000/01:Ub236, krävas avlagd studentexamen (yrk. 7). Elever som har gått ett teoretiskt inriktat program i gymnasieskolan skall få en studentexamen som ger högskolebehörighet.

Enligt motion 2000/01:Ub510 (s) behövs det ett långsiktigt program för att minska den sociala snedrekryteringen till högskolan (yrk. 2).

I motion 2000/01:Ub421 (m) framförs förslag om en översyn av antagningssystemet (yrk. 2). Motionären är kritisk mot det nuvarande betygssystemet i gymnasieskolan. Ett alternativ är att betygen bara grundar behörighet, medan urval görs på grundval av nationella högskoleprov som utformas olika för sökande till utbildningar med olika inriktning. Ett annat alternativ skulle enligt motionären kunna vara att betygen väger 50 % och ett test 50 % vid urval. Möjligheten för varje lärosäte att självt bestämma antagningsregler bör övervägas.

Åtgärder för att fler ungdomar skall kunna gå direkt från gymnasieskolan till högskoleutbildning begärs i motion 2000/01:Ub450 (v). Ett sätt är att tillskapa fler utbildningsplatser i högskolan. Motionären pekar på det slöseri som ett ”obligatoriskt komvuxår” mellan gymnasieskolan och högskolan innebär. Gymnasieskolans betygssystem, där betyg sätts på varje enskild kurs och varje sådant betyg räknas med vid urvalet till högskolan, leder till taktiska val av kurser i gymnasieskolan, varefter eleverna läser i komvux för att få mer konkurrenskraftiga betyg.

Samme motionär framför i motion 2000/01:Kr538 (v) krav på ökade möjligheter att förena ett aktivt idrottsutövande, även på elitnivå, med en fungerande studiesituation (yrk. 3). Det s.k. ortsföreträdet bör därför enligt motionären analyseras ytterligare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Av dem som antogs höstterminen 2000 inom ramen för den samordnade antagningen genom Verket för högskoleservice hade 73 % kompletterat med betyg som förbättrat deras meritvärde. De urvalsregler som gäller för närvarande har visat sig leda till att relativt få studerande kan gå direkt från gymnasieutbildningen till högskolan, och att utbildningstiderna förlängts genom omvägen via komvuxstudier. Detta är enligt utskottets uppfattning otillfredsställande. Utbildningsdepartementet remissbehandlade under hösten 2000 två förslag till ett reformerat system för antagning till högskolan. Dels remittera-

des en promemoria utarbetad av tjänstemän inom departementet, dels en skrivelse till regeringen från Högskoleverket. De två förslagen syftade båda till att öka ungdomars möjlighet att i princip gå direkt från gymnasieskolan till högskolan samt att ge högskolorna ökade möjligheter att aktivt rekrytera studenter. Högskoleverket tog i sin skrivelse upp bl.a. de negativa effekterna på verksamheten i gymnasieskolan som nuvarande regler har visat sig få, och de taktiska valen där. I budgetpropositionen meddelade regeringen sin avsikt att återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att öka mångfalden, minska snedrekryteringen och öka andelen ungdomar i högskolan (prop. 2000/01:1 utg.omr. 16 s. 44). Regeringen har nu aviserat en proposition om högskolefrågor till september 2001. Utskottet utgår från att regeringen där kommer att redovisa sin bedömning av vad som bör förändras i antagningsreglerna. Riksdagen bör inte föregripa regeringens förslag.

Ett förslag om att ändra systemet för betygssättning i gymnasieskolan har nyligen överlämnats till regeringen. Förslaget går ut på att betyg skall sättas i ämnen i stället för på kurser. Därmed skulle bl.a. antalet betyg som kan läggas till grund för urval till högskolan bli mindre än med nuvarande ordning. Förslaget om denna förändring i gymnasieskolan har överlämnats till Gymnasiekommittén, som också har fått i uppdrag att pröva förutsättningarna för att en gymnasieexamen skall kunna införas i gymnasieskolan. I samband därmed har kommittén fått tiden för sitt arbete utsträckt till den 30 april 2002 (dir. 2001:8).

Riksdagen avslag våren 1998 ett motionsyrkande om s.k. ordföreträdare för elitidrottare (bet. 1997/98:UbU12 s. 21 f.). Utskottet hänvisade då till Högskoleverkets bedömning att ordföreträdet inte var förenligt med gällande bestämmelser. Något initiativ från riksdagen i denna fråga är inte heller nu motiverat.

Centerpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub479 att regeringen i EU skall föra fram frågan om ett **ekvivaleringssystem för meritvärdering av utbildning i olika länder** (yrk. 4). Motionärerna påpekar att många som har läst utomlands får problem dels i meritvärderingen vid antagning till utbildningar i Sverige, dels vid ansökan om studiemedel.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS – European Credit Transfer System) används i ökande omfattning i det svenska högskoleväsendet. Högskoleverket har fått regeringens uppdrag att, efter samråd med Internationella programkontoret för utbildningsområdet, kartlägga användningen av samtliga delar av ECTS-systemet i Sverige samt föreslå åtgärder för att främja användningen av detta. Ett ekvivaleringssystem för meritvärdering av gymnasieutbildningar vid urval till högskoleutbildning är enligt utskottets mening inte en fråga som Sverige bör prioritera.

Studieorganisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om införande av en obligatorisk **akademisk introduktionskurs**. Vidare avslås yrkanden om tillkännagivanden angående **anpassning av högskoleutbildningen till invandrades behov**. Riksdagen avslår också ett yrkande om **digital distansutbildning**, ett om **uppdragsutbildning** och ett om **basår**.

Jämför reservationerna 8 (v), 2 (m), 5 (kd), 6 (c) och 3 (fp).

En **obligatorisk akademisk introduktionskurs** bör inrättas, anser Vänsterpartiet och föreslår i motion 2000/01:Ub445 ett tillkännagivande om detta. En sådan kurs bör innehålla en introduktion till vetenskapshistoria, vetenskapsteori, forskningsetik och grundläggande vetenskapliga metoder. Den bör också behandla studieteknik och ge information om studenters rättigheter. Motionärerna påpekar att Utbildningsdepartementets arbetsgrupp om studentinflytande år 1998 föreslog en månads obligatorisk introduktion för alla nya högskolestuderande, något som regeringen dock inte har tagit fasta på.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Förslag om en obligatorisk vetenskaplig introduktionskurs framfördes redan år 1989 i en motion (vpk) till riksdagen. Med anledning av motionen gav riksdagen regeringen som sin mening till känna vad utbildningsutskottet hade anfört om att frågan borde behandlas av den då nyligen tillsatta Högskoleutredningen (bet. 1988/89:UbU9 s. 9 f.). I betänkandet *Frihet, ansvar, kompetens* (SOU 1992:1) redovisade utredningen sin slutsats: att införande av en obligatorisk sådan kurs för alla studenter var principiellt oförenligt med den nya friheten i examenssystemet, att en obligatorisk sådan kurs skulle förlänga studietiderna generellt, och att det inte fanns tillräcklig tillgång på lärare för en sådan kurs för alla.

Utskottet är inte berett att förorda en nationell bestämmelse om en sådan kurs av viss omfattning eller med visst innehåll. Enligt utskottets mening är det lärosätenas ansvar att med utgångspunkt i de mål som anges för högskoleutbildningen i högskolelagen och högskoleförordningen organisera sin utbildning och utforma sitt kursutbud på det sätt lärosätet finner bäst med hänsyn till sina studenter och sina tillgångar på lärarkrafter och andra resurser. Utskottet förutsätter att den systematiska kvalitetsutvärdering, som Högskoleverket skall genomföra av all högskoleutbildning som syftar till examen, kommer att i hög utsträckning gälla utbildningens förmåga att förverkliga målen enligt högskolelagen och högskoleförordningen.

Många motionärer tar upp frågor om **anpassning av högskoleutbildningen till invandrades behov**.

Moderata samlingspartiet skriver i motion 2000/01:T717 att det måste göras möjligt för den som flyttat till Sverige att snabbt komplettera eventuella brister och skillnader i förhållande till svenska examina och tidigt komma ut på arbetsmarknaden (yrk. 7).

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Ub810 yrkande 10 ett tillkännagivande om internationaliseringens konsekvenser. Invandrare med akademisk utbildning skall efter ankomsten hit kunna få sin utbildning validerad och erbjudas kompletterande utbildning i svensk yrkesterminologi. De bör få studera svenska för invandrare vid universitet och högskolor. EU:s insatser på utbildningsområdet bör begränsas till att främja rörlighet och utbyte, inte utvecklas till att harmonisera utbildningssystemen. Kontakter och utbytesprogram med länder i Central- och Östeuropa och länder utanför Europa bör främjas.

Centerpartiet pläderar i motion 2000/01:Ub479 för kompletterande utbildning för akademiker med invandrarbakgrund (yrk. 5). Inom sådan utbildning bör det även ges kvalificerad språkundervisning i svenska och fackspråk, heter det i motionen.

Folkpartiet anser enligt motion 2000/01:Sf617 yrkande 4 att det behövs en mångfald av intensivkurser i svenska, med så många platser att alla som söker kan få börja utan dröjsmål. Provtillfällen måste anordnas ofta. En studiecheck skulle enligt motionärerna vara ett värdefullt instrument för att få konkurrens mellan anordnare och valfrihet för individerna. De vill också att en mångfald av kompletterande korta kurser skall få prövas fram och etableras vid universitet och högskolor. I motion 2000/01:Ub820 skriver Folkpartiet att det måste skapas rutiner för hur utländska universitetsutbildningar skall räknas i Sverige (yrk. 20).

Miljöpartiet påpekar i motion 2000/01:N388 att det bör bli enklare att få utländsk examen godkänd i Sverige och lättare att komplettera tidigare utbildningar (yrk. 13 och 14).

Förbättrade möjligheter till validering av utländsk examen begärs också i motion 2000/01:So545 (c) yrkande 9. I motion 2000/01:Ub503 (s) påtalar motionärerna att de olika program som finns för att validera utländska examina inte alltid är anpassade till de förutsättningar som olika grupper har. Examinationsformer som är vanliga här i landet – t.ex. multiple choice-frågor – är t.ex. okända för de flesta utländska studenter. En väg att råda bot på dessa problem kan vara att i dialog med olika invandrargrupper lägga upp försöksprojekt som stämmer överens med de olika gruppernas förutsättningar.

Kvaliteten i svenskundervisningen för utländska akademiker tas upp i motion 2000/01:Ub411 (kd). Motionärerna anser att det inte är bra att invandrare med akademisk utbildning placeras i samma sfi-undervisning som personer med låg eller ingen utbildning. Riktad språkutbildning finns för läkare, sjuksköterskor och tandläkare, men bör enligt motionärerna utökas till att omfatta fler yrkesgrupper.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Det är ett viktigt samhällsintresse att de som kommer till Sverige från andra länder och bosätter sig här så snabbt som möjligt kan komma in i arbetslivet, försörja sig själva och bidra med sina kunskaper och sin kompetens. Då tas de till vara som personer och samhällsmedlemmar, till gagn för dem

själva och för hela samhället, och riskerna för att det utvecklas motsättningar mellan invandrare och infödda motverkas. Ett system för ekvivalering av utländska högskoleutbildningar finns sedan länge vid Högskoleverket. Ekvivaleringsverksamheten har tidigare varit underdimensionerad, vilket ledde till långa handläggningstider. Dessa problem är numera i huvudsak övervunna. En utredning om validering av utländsk yrkeskompetens, huvudsakligen motsvarande yrkesutbildningar på gymnasial nivå, tillsattes i november 1999. Oberoende av utredarens arbete har en omfattande valideringsverksamhet utvecklats i flera kommuner. Utredaren har nu uppgiften att skyndsamt kartlägga, beskriva och analysera pågående valideringsarbete. Utredningen skall utmytna i en prövning av behovet av ett nationellt system för validering av vuxnas kunskaper och kompetens och statsfinansiella konsekvenser och samhällsekonomiska effekter av ett sådant system (dir. 2000:84). I budgeten för 2001 har regeringen avsatt 7,5 miljoner kronor för utbyggnad av validering av utländsk yrkeskompetens.

En annan utredare har haft i uppdrag att lämna förslag till åtgärder inom högskolan för att öka mångfalden med avseende på social och etnisk bakgrund bland studenter och lärare. Hon har också haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att högskolan i ökad utsträckning skall kunna ge kompletterande utbildning till invandrare med utländsk högskoleutbildning för att underlätta deras inträde i arbetslivet. Utredningens slutbetänkande *Mångfald i högskolan* (SOU 2000:47) remissbehandlades under hösten 2000 och kommer att ingå i underlaget för den aviserade propositionen om högskolefrågor i september 2001.

Ett tillkännagivande om **digital distansutbildning** begärs i motion 2000/01:T717 (m). Internationellt utbildnings- och forskningssamarbete, där distansutbildningen ingår som ett moment bland flera, bör prioriteras, anser motionärerna. Ytterligare samarbetsavtal med de ledande lärosätena utomlands bör initieras för att underlätta internationellt studentutbyte (yrk. 9).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Enligt vad utskottet inhämtat planerar regeringen att ta upp frågor om utveckling av distansutbildning inom högskolan i en proposition under nästa riksmöte.

Även motion 2000/01:Ub495 (c) tar upp distansutbildning. Motionären anser att nuvarande regler hindrar människor att delta i distansutbildning som Utbildningsradion anordnar i samarbete med universitet och högskolor, och som har ställning som **uppdragsutbildning**. Uppdragsutbildning får nämligen inte anordnas mot avgift från enskild. Motionären vill att också enskilda, utan krav på anställning eller annan bindning till uppdragsgivare, skall kunna genomgå uppdragsutbildning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Tanken på en sådan förändring som motionären önskar har tagits upp inom Utredningen om individuellt kompetenssparande. I betänkandet *Individuellt kompetenssparande* (SOU 2000:119), som publicerades i december 2000,

framhåller utredaren att denna fråga bör prövas i ett vidare utbildningspolitiskt sammanhang. Regeringens beredning av utredarens förslag bör avvaktas. Folkpartiet framför i motion 2000/01:Ub820 på nytt sin uppfattning att universitet och högskolor skall fråntas ansvaret för utbildningar på gymnasienivå (yrk. 25). Motionärerna anser att **basår** inte skall anordnas inom högskolan utan enbart inom komvux.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Det är liksom tidigare utskottets uppfattning att rekryteringen till naturvetenskaplig och teknisk högskoleutbildning skulle försämrats, om basåret enbart skulle anordnas inom komvux.

Resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att resurstilldelningen skall baseras på studenternas val och om ändrat ersättningssystem för distansutbildning och decentraliserad utbildning.

Jämför *reservation 2 (m)*.

Moderata samlingspartiet vill, enligt motion 2000/01:Ub260, att studenternas fria val, och inte regionalpolitiska hänsyn, skall styra var högskoleutbildningen skall byggas ut (yrk. 18).

I motion 2000/01:Ub519 (s) stryker motionärerna under det angelägna i en ökad spridning av utbildningsplatserna och större möjligheter till distansutbildning i hela landet. Dagens ersättningssystem för distansutbildning och decentraliserad utbildning är otillräckligt, anser motionärerna och stöder sig på Regionalpolitiska utredningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Motsvarigheter till Moderaternas yrkande har behandlats av riksdagen vid varje riksmöte under denna mandatperiod, senast i betänkande 1999/2000:UbU14. Utskottet anser liksom tidigare att grunddragen i det resurstilldelningssystem, som infördes på förslag av den dåvarande regeringen år 1993, skall ligga fast. Det är viktigt att alla lärosäten – även de små och relativt nyetablerade – får ett tillräckligt studentunderlag för att kunna bygga upp lärarkompetens och andra resurser.

Frågan om ersättningen för helårsstudenter och helårsprestationer vid distansutbildning och decentraliserad utbildning har ingått i utredningen om högskolans styrning. Dess betänkande *Högskolans styrning* (SOU 2000:82) ingår i underlaget för den proposition om högskolefrågor som regeringen nu

förbereder och som har aviserats till september 2001. Riksdagen bör avvakta regeringens förslag.

Högskolans lärare och undervisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om **lärarförsörjningen i högskolan**. Vidare avslår riksdagen ett yrkande om **lärnarnas arbetsförhållanden** och tre yrkanden om **pedagogiken i högskolan**.

Jämför *reservationerna 6 (c), 3 (fp) och 5 (kd)*.

En strategi för **lärarförsörjningen i högskolan** efterlyses av Centerpartiet i motion 2000/01:Ub239 yrkande 17 och av Folkpartiet i motion 2000/01:Ub820 yrkande 1. Enligt Folkpartiet är en större rekrytering till forskarutbildning runt om i landet en självklar del i en sådan strategi, men det krävs också en större internationell rekrytering av professorer, universitetslärare och forskare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden. En ökad examination i forskarutbildningen har varit målet för flera av regeringens åtgärder de senare åren, bl.a. när villkoren för antagning till forskarutbildning stramades upp och anspråken på individuella studieplaner och uppföljningen av dessa höjdes för tre år sedan. Antalet forskarexamina ökade år 1999 med ca 10 %, jämfört med året innan. Från och med 1999 till dags dato har ytterligare åtta lärosäten fått examensrätt inom forskarutbildning, vilket rimligen kommer att bidra till ytterligare ökning av antalet forskarexamina. Utskottet har inget att invända mot en ökad internationell rekrytering av lärare inom högskolan, men anser att det är lärosätenas ansvar att bedöma i vilka fall och på vilket sätt sådan rekrytering skall ske.

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Ub810 ett tillkännagivande om **arbetsförhållandena för högskolans lärare** (yrk. 5). Motionärerna menar att lärnarnas arbetsförhållanden bör utredas och deras roll uppvärderas. De lärare som väljer att kombinera sin lärartjänstgöring med forskning skall kunna göra det, och de som väljer att enbart undervisa skall ha möjlighet till det.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

I högskolelagen (1992:1434) är det fastslaget att det i en professors och en lektors arbetsuppgifter normalt skall ingå både undervisning och forskning, med undantag för det konstnärliga området (3 kap. 2 och 5 §§). Utskottet är inte berett att förorda ändring av detta. I högskoleförordningen (1993:100) föreskrivs att respektive lärosäte beslutar i vilken omfattning lärarna där skall ha hand om utbildning, forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete.

De nuvarande reglerna för läraranställningar inom högskolan beslutades hösten 1997 (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 12). Regeringens förslag grundades på Högskollärarytredningens betänkande *Lärare för högskola i utveckling* (SOU 1996:166). Där diskuterades på vilken nivå som fördelningen av en lärares arbetstid mellan olika slags arbetsuppgifter bör beslutas, och utredaren kom fram till att all arbetsfördelning borde grundas på förhållandena i den lokala miljön. Utskottet delar denna uppfattning.

Centerpartiet tar i motion 2000/01:Ub479 upp **pedagogiken i högskoleutbildningen**. Regeringen bör återkomma med förslag till sådan ändring i högskolelagen att pedagogisk utbildning blir obligatorisk för högskolans lärare (yrk. 1). Vidare behöver den högskoledidaktiska forskningen, som varit eftersatt, få stöd (yrk. 2). Högskoleverket bör ges i uppdrag att utveckla undervisnings- och examinationsformer genom att dokumentera det som sker på olika håll inom högskolan och sprida det (yrk. 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

En särskild utredare arbetar med pedagogisk förnyelse av den högre utbildningen. I hans uppdrag ingår bl.a. att lägga fram förslag om hur den pedagogiska förnyelsen kan främjas genom pedagogisk utbildning för olika lärarkategorier inom högskolan (dir. 2000:24). Utredningens betänkande *Nya villkor för lärandet i den högre utbildningen* (SOU 2001:13) publiceras i dagarna. Regeringens beredning av ärendet bör avvaktas. Utskottet utgår från att högskoledidaktisk forskning kommer att kunna få stöd inom ramen för de medel som Vetenskapsrådet förfogar över för utbildningsvetenskaplig forskning. De uppgifter för Högskoleverket som föreslås i yrkande 3 ingår redan i verkets uppdrag enligt instruktionen för detta (1995:945).

Högskoleorganisatoriska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att **högskolestyrelserna** helt skall utses av högskolorna själva. Riksdagen avslår också två motionsyrkanden om **högskolans samverkan med det omgivande samhället**, två yrkanden om **fristående högskolor** samt en motion om samlad **högskoleutbildning i Malmö**.

Jämför reservation 3 (*fp*), 6 (*c*) och 2 (*m*).

Högskolestyrelserna bör enligt Folkpartiets motion 2000/01:Ub820 utses av högskolorna själva, inte av regeringen (yrk. 7).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

De flesta statliga lärosäten har i dag en styrelse med 15 ledamöter. Sex av dessa utses av lärarna (tre) och studenterna (tre) vid lärosätet och de övriga av regeringen. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom en förändring som skulle innebära att högskolestyrelsen i sin helhet utses av dem som studerar

eller arbetar vid lärosätet. Att regeringen utser en del av styrelsens ledamöter har gällt i den svenska högskolan i närmare 17 år, och under de 7 åren närmast dessförinnan utsågs vissa ledamöter (företrädare för allmänna intressen) av berörda kommuner och landsting. En särskild utredare har haft i uppdrag att utvärdera och analysera rektors och styrelsens roll och ställning vid statliga universitet och högskolor (dir. 2000:18). Betänkandet *Högskolans ledning* (SOU 2000:101) publicerades i oktober 2000 och ingår i underlaget för den proposition om högskolefrågor som regeringen har aviserat till september 2001.

Högskolans samverkan med det omgivande samhället tas upp av Kristdemokraterna i motion 2000/01:Ub810. Sådan samverkan är en naturlig del av lärosätenas verksamhet och innebär en ömsesidig påverkan, framhåller motionärerna (yrk. 9).

Centerpartiet skriver i motion 2000/01:N267 att genom en ökad samverkan mellan universitet, högskolor och det omkringliggande näringslivet kan samhället bistå med att överföra kunskap om den nya tidens företagande (yrk. 10). Vidare bör framväxten av avknopningsföretag stimuleras (yrk. 11). Motionärerna pekar på de goda exemplen från Kista och Blekinge tekniska högskola, där företag och högskolor gemensamt bildat kluster för kunskapsöverföring.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Högskolans skyldighet att samverka med det omgivande samhället är fastslagen i högskolelagen. Regeringen har i regleringsbrev till lärosätena ålagt dessa att i sin verksamhet aktivt använda och dra nytta av erfarenheter hos omgivningen, att i ökad utsträckning och i nära samverkan med arbetslivet utforma utbildningar som svarar mot arbetsmarknadens behov och att öka beredskapen för det livslånga lärandet och utveckla flexibla studieformer för att göra det möjligt för enskilda individer att utveckla sin kompetens inom högskolans ram. Enligt utskottets mening behövs inte de tillkännagivanden som begärs i motionerna.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2000/01:Ub260 att en lärarhögskola skall omvandlas till **fristående högskola** (yrk. 13). I motion 2000/01:T717 (m) sägs att ett eller ett par lärosäten bör få möjlighet att övergå i stiftelseform och arbeta under samma förutsättningar som Chalmers tekniska högskola. Syftet är att skapa utrymme för utveckling i olika riktningar och med olika profiler (yrk. 10).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det nuvarande styrsystemet för högskolan ger enligt utskottets mening stort utrymme för lärosätena att själva utforma sin profil, bestämma sitt utbildningsutbud och användningen av sina forskningsresurser.

I motion 2000/01:Ub491 (m) hävdar motionären att det är dumt och ineffektivt att på en universitets- eller högskoleort ha institutioner som organisatoriskt tillhör högskolor på andra orter. Vissa **högskoleutbildningar i Malmö** tillhör Lunds universitet (läkarutbildningen och utbildningar i konst, teater

och musik). Motionären anser att en tidsplan för korrigerande av dessa missförhållanden är angelägen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Den nuvarande organisationen beträffande de utbildningar som motionären tar upp har bestått under lång tid. Det finns flera exempel på att mer än en statlig högskola har utbildning på en och samma ort. Så är fallet bl.a. i Stockholm, Uppsala och Kiruna.

Utbildning för vissa yrken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om **dramapedagogutbildning**, om **lärarutbildning för skolväsendet**, ett yrkande om **trafikläraryt- bildning**, ett yrkande om **naprapatutbildning** samt två yrkanden om **tandhygienistutbildning**.

Jämför reservationerna 5 (kd), 2 (m), 8 (v), 6 (c) och 3 (fp).

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Kr345 en utredning om **dramapedagogutbildningen** (yrk. 28). Utredningen bör se över efterfrågan på dramapedagoger och utbildningssituationen för denna yrkesgrupp.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande.

Motsvarande yrkande behandlades vid förra riksmötet och avslogs då med hänvisning bl.a. till den väntade propositionen om lärarutbildning (bet. 1999/2000:UbU14 s. 29 f.). Denna har nu lagts fram och behandlats av riksdagen (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 5). Inom den struktur som den nya lärarutbildningen får enligt propositionen finns det utrymme för att erbjuda inriktningar och specialiseringar på dramapedagogik. Den nya utbildningen har ännu inte startat. Om i framtiden personal som skall använda drama i skolverksamheten kommer att utbildas inom ramen för lärarutbildningen, förändras – som utskottet påpekade förra året – förutsättningarna för den befintliga dramapedagogutbildningen. Vilka utbildningar inom det estetiska området som kan behövas för t.ex. terapeutiskt eller rehabiliterande arbete eller för folkbildning och fritidsverksamhet och hur de skall organiseras, ankommer det – som utskottet också anmärkte förra året – i första hand på andra än riksdagen att bedöma.

Lärarutbildningen för skolväsendet tas upp i ett flertal motioner.

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Ub316 ett tillkännagivande om vikten av blivande lärares utbildning i värdegrund och etik (yrk. 4). I dag kan blivande lärare passera genom hela lärarutbildningen utan att arbeta med begreppet värdegrund hävdar motionärerna, som finner detta oacceptabelt.

Vänsterpartiet vill att Högskoleverket skall få i uppdrag att inom ramen för utvecklandet av den nya lärarutbildningen särskilt stimulera en vidareutveckl-

ing av lärarutbildningen när det gäller sex- och samlevnadsundervisningen (mot. 2000/01:Ub246 yrk. 7).

Centerpartiet anser enligt motion 1999/2000:T703 att varje lärare under sin utbildning måste stöta på informationsteknik (IT) och få sådana kunskaper i IT-pedagogik att han eller hon kan använda IT som instrument i undervisningen (yrk. 8).

Folkpartiet pläderar i motion 2000/01:Ub236 för vikten av mer gedigna ämneskunskaper i lärarutbildningen (yrk. 10). Folkpartiet vill ha en anpassad lärarutbildning för personer med akademisk examen och avvisar förlängningen av sådan utbildning från två till tre terminer (yrk. 11). Vidare vill partiet återinföra speciallärarutbildningen (yrk. 12).

Enligt motion 2000/01:Ub211 (m) finns det fördelar med att rekrytera lärare med annan yrkesbakgrund, eftersom sådana lärare kan höja motivationen för teoretisk inläring bland eleverna (yrk. 2). Personer med annan högskoleutbildning än lärarutbildning bör få möjlighet att snabbt läsa in pedagogisk kompetens (yrk. 3).

I motion 2000/01:Ub439 (m) sägs att incitament bör skapas för obehöriga lärare att utbilda sig så att de når behörighet. Motionärerna anser att man bör förbättra villkoren för lärarkåren och erbjuda särskilda utbildningsinsatser för obehöriga lärare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Som nyss nämnts tog riksdagen i oktober 2000 ställning till regeringens proposition om ny lärarutbildning. I den nya struktur för lärarutbildningen som riksdagen ställt sig bakom ingår ett allmänt utbildningsområde. Det skall omfatta vissa för läraryrket centrala kunskapsområden, till vilka värdegrunden hör. Det bör därmed framdeles inte kunna förekomma att studerande avlägger lärarexamen utan att ha fördjupat sig i värdegrunden. Avsikten är att den som skaffat sig ämneskunskaper på andra sätt också skall kunna genomgå det allmänna utbildningsområdet och därefter få lärarexamen.

I bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) anges som ett av kraven för att få den nya lärarexamen att studenten skall kunna använda informationsteknik i den pedagogiska utvecklingen och inse betydelsen av massmedias roll för denna (SFS 2001:23). Centerpartiets motionsyrkande är enligt utskottets uppfattning därmed tillgodosett. Utskottet anser liksom tidigare att det är viktigt att blivande lärare blir förberedda för alla sina läraruppgifter, bl.a. att undervisa om sex och samlevnad och om alkohol, narkotika och tobak. Utskottet utgår från att de organ som har hand om lärarutbildningen arbetar utifrån målet att de som avlägger lärarexamen skall kunna fungera i skolan i enlighet med läroplanerna.

Frågan om ämneskunskaper i den nya lärarutbildningen behandlades i betänkande 2000/01:UbU3, där utskottet avstyrkte yrkanden motsvarande yrkande 10 i den nu aktuella folkpartimotionen. Utskottet avstyrkte där också yrkandet om speciallärarutbildning, som enligt utskottets mening är tillgodosett med den nya strukturen för lärarexamen. Omfattningen i poäng av lärar-

utbildning för den som tidigare skaffat sig ämneskunskaper är det enligt utskottets mening regeringens sak att besluta om.

Regeringen har avsatt medel för s.k. särskilda lärarutbildningar. Det gäller lärarutbildning som kombineras med anställning och praktik i en kommun. Utbildningen vänder sig till personer som har en sådan bakgrund att de kan avlägga grundskollärorexamen eller gymnasielärorexamen, främst för undervisning i matematik, naturvetenskapliga ämnen och tekniska ämnen, inom en tvåårsperiod efter deltidstudier parallellt med lärtjänstgöring. Det faktum att skollagen inte medger att kommunerna ger obehöriga personer tillsvidareanställning som lärare innebär ett incitament för dem att genomgå lärarutbildning fram till examen. Andra incitament som t.ex. lönevillkor och arbetsförhållanden kan också vara effektiva, men dessa är det inte riksdagens sak att bestämma om.

Hem- och konsumentkunskap är för närvarande inte ett ämne som finns representerat i nationella kurser i gymnasieskolan. Riksdagen bör enligt utskottets mening utgå från att universitet och högskolor med lärarutbildning känner ansvar för att erbjuda sådana inriktningar inom den nya lärarutbildningen att skolan kan förses med lärare med utbildning för alla de ämnen som förekommer där.

Trafiklärarutbildning bör enligt motion 2000/01:Ub418 (m) anordnas inom högskolan (yrk. 1). Forskningsanknuten trafiklärarutbildning leder enligt motionären till att trafiksäkerhetsarbetet kommer att vila på vetenskaplig grund.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande. Ett motsvarande yrkande avslogs förra året efter förslag av trafikutskottet (bet. 1999/2000:TU5). Trafikutskottet, som ansåg att det finns starka skäl för att trafiklärarutbildningen skall bedrivas på högskolenivå, ville då inte föregripa pågående beredning i Regeringskansliet av Vägverkets förslag om stegvis förarutbildningssystem. Denna beredning pågår fortfarande.

De studerande vid **Naprapathögskolan** bör enligt motion 2000/01:Ub409 (kd) omfattas av det allmänna studiefinansieringssystemet (yrk. 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Regeringen har nyligen – efter ett tillkännagivande av riksdagen i december 2000 – fattat beslut om att den fyraåriga naprapatutbildningen vid Naprapathögskolan skall berättiga till studiemedel. Yrkandet är därmed tillgodosett.

Tandhygienistutbildningen, som i dag är tvåårig, bör enligt motionerna 2000/01:Ub438 (m) yrkande 4 och 2000/01:Ub490 (m) förlängas till tre år.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Socialstyrelsen aktualiserade i rapporten 1999 från ett projekt om framtida kompetensfördelning inom tandvården en förlängning av tandhygienistutbildningen till tre år. I december 2000 tillsatte regeringen en särskild utredare för en samlad utvärdering av tandvårdsreformen m.m. (dir. 2000:65). Utredaren skall bl.a. belysa den framtida tillgången och efterfrågan på tandvårdspersonal med olika typer av kompetens. Fördelningen av arbetsuppgifter mellan tand-

vårdens olika yrkeskategorier skall tas upp i utredningen. Tandhygienisternas och tandsköterskornas roll i tandvården skall behandlas mot bakgrund bl.a. av att det har ifrågasatts om de utbildningsmöjligheter som i dag finns på gymnasienivå för den som vill arbeta som tandsköterska är tillräckliga. Utredaren skall redovisa sina förslag senast den 31 mars 2002.

Forskarutbildning och forskarkarriär

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om villkoren för forskarutbildning och om möjligheterna till postdoktoral karriär.

Jämför *reservation 3 (fp)*.

Folkpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub820 att möjligheten att doktorera utan att ha en doktorandtjänst, exempelvis på deltid, skall återinföras (yrk. 11). Enligt motionärerna innebär den forskarutbildningsreform som genomfördes år 1998 att doktorandstudierna måste vara finansierade för en fyraårsperiod, innan doktoranden blir antagen. I samma motion föreslås ett tillkännagivande om att tiden för disputation måste tillåtas variera. Det går inte att på politisk väg tvinga fram ett system där tiden för disputation är densamma för samtliga avhandlingar inom alla discipliner, heter det i motionen (yrk. 12). Motionärerna anser också att hälften av dem som avlägger doktorsexamen bör få möjlighet att fortsätta en vetenskaplig postdoktoral karriär i Sverige eller utomlands (yrk. 14).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

De nya kraven på att studiefinansieringen skall vara ordnad för att en högskola skall få anta en person som doktorand innebär att den som antas skall få anställning som doktorand eller bli tilldelad utbildningsbidrag för doktorander, eller att högskolan bedömer att det är möjligt att finansiera utbildningen på annat sätt, t.ex. genom yrkesverksamhet parallellt med forskarutbildningen, som skall kunna genomföras inom en period av högst åtta år. Deltidsstudier är alltså möjliga.

Utskottet anser att bestämmelsen att forskarutbildningen skall planeras för att kunna genomföras inom ramen för fyra års heltidsstudier bör finnas kvar. En sådan regel har gällt för samtliga fakultetsområden åtminstone sedan 1969. Den bildar en ram för bedömningen av hur avhandlingsprojekt skall väljas och avgränsas. De nya regler för forskarutbildningen som infördes i högskoleförordningen 1998 innebär bl.a. att en individuell studieplan skall fastställas för varje doktorand. Den individuella studieplanen skall bl.a. innehålla en tidsplan för doktorandens forskarutbildning och en beskrivning av de åtaganden som doktoranden och fakultetsnämnden har under utbildningstiden. Planen skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år och vid behov förändras. En doktorand som försenats i sitt avhandlingsarbete och inte

hinner slutföra det inom den planerade tiden är inte förhindrad att disputeras och avlägga examen.

En utbyggnad av antalet anställningar som forskarassistent eller biträdande lektor är angelägen. Möjligheterna till detta är beroende av tillgången på medel och prioriteringar som olika lärosäten gör av de resurser som anvisas till dem. Som framgår av budgetpropositionen har regeringen avsatt 110 miljoner kronor till en satsning på unga forskare under perioden 2001–2003 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 16 s. 211). Dessa medel anvisas till Vetenskapsrådet.

Lunds universitets historiska museum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om Lunds universitets historiska museum.

Jämför *reservation 3 (fp)*.

Motionerna 2000/01:Ub486 (fp, m, v) och 2000/01:Ub508 (m) tar upp situationen för **Lunds universitets historiska museum**. Motionärerna påpekar att detta museum (LUHM) sedan lång tid har s.k. stående begäran hos Riksantikvarieämbetet om fyndfördelning, som innebär att arkeologiskt material som hittas i Skåne tilldelas LUHM. Enligt trepartimotionen bör regeringen utreda och lämna förslag till hur LUHM skall få förutsättningar att leva vidare och utvecklas under statligt ansvar. En naturlig lösning vore, anser motionärerna, att LUHM går in i Statens historiska museer. I den andra motionen föreslås att Utbildningsdepartementet och Kulturdepartementet kommer fram till en princip för ett delat ekonomiskt ansvar för LUHM. I detta sammanhang skall man enligt motionären också kunna belysa vilken roll Region Skåne skall spela för framtiden, liksom andra lokala och regionala intressenter som t.ex. Lunds stift.

Utbildningsutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna. Kulturutskottets yttrande 2000/01:KrU2y återfinns i bilaga 2.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Som framhålls av kulturutskottet är de samlingar som finns hos Lunds universitets historiska museum statens egendom. Inom Lunds universitet pågår nu en utredning om universitetets museer och samlingar, inom vars ram olika former av huvudmannaskap skall prövas. Utbildningsutskottet instämmer i kulturutskottets uppfattning att riksdagen inte, medan utredningen pågår, bör göra några sådana uttalanden som begärs i motionerna. Som kulturutskottet påpekar skulle ett överförande av museet till Statens historiska museer medföra att medel måste överföras från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 17.

Andra motionsyrkanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett stort antal motionsyrkanden i frågor där det enligt gällande styrsystem ankommer på andra än riksdagen att fatta beslut.

Ansvar för skolväsendet och den högre utbildningen delas mellan stat, kommuner och respektive skola/lärosäte. Enligt gällande styrsystem skall riksdagen främst fatta beslut om övergripande och nationella frågor.

Ett stort antal motionsyrkanden rör frågor där det ankommer på regeringen, lärosätena eller andra organ att fatta beslut.

U t s k o t t e t föreslår med hänvisning till gällande ansvarsfördelning att följande motionsyrkanden avslås.

Motion 1999/2000:Ub213 (c) rör konsumentutbildning i gymnasieskolan. Frågan om införande av ett sådant obligatoriskt ämne i gymnasieskolan behandlas i utskottets betänkande 2000/01:UbU10. Motionären vill att det skapas en gymnasieläroarbetsutbildning för detta ämne (yrk. 2).

Kristdemokraterna tar i motion 1999/2000:Ub275 upp behovet av fortbildning av lärare i IT. Högskolverket bör, i samarbete med lärosätena, snarast utarbeta en plan för rullande fortbildning av redan examinerade lärare, heter det i motionen (yrk. 11).

I motion 1999/2000:Ub282 (s) sägs att eleverna i grundskolans lägre årskurser måste få undervisning i hemkunskap av för ämnet utbildade lärare (yrk. 2).

Folkpartiet anser att samtliga lärare i samhällsorienterande ämnen samt skolbibliotekarier måste få möjlighet att fortbilda sig i praktisk IT-användning (mot. 1999/2000:T705 yrk. 10).

Eftersom lärare och alla skolans vuxna har en ledarskapsuppgift gentemot eleverna bör enligt motion 2000/01:Ub214 (m) ledarskapsutbildning införas i lärarutbildningen, utbildningen av skolledare och fortbildningen av lärare och skolledare (yrk. 1).

Framgången i skolans arbete mot mobbning är enligt motion 2000/01:Ub218 (m) beroende av kontinuerlig vidareutbildning av skolans medarbetare (yrk. 6).

Förslag om en gymnasieläroarbetsutbildning i konsumentkunskap läggs fram i motion 2000/01:Ub241 (c) yrkande 3.

Sex- och samlevnadsundervisning bör enligt motion 2000/01:Ub245 (mp) yrkande 1 vara obligatorisk i lärarutbildningen.

I motion 2000/01:Ub253 (kd) påtalas att lärarutbildningen är bristfällig när det gäller ANT-kunskap.

Handikappkunskap bör enligt motion 2000/01:Ub269 (m) yrkande 4 införas som obligatorium i samtliga pedagogiska och vårdande utbildningar för att öka förståelsen hos personalen för hur det är att leva som funktionshindrad.

Obligatorisk undervisning om alkoholen och dess skadeverkningar bör införas i skolor och på linjer där personal som har kontakt med barn utbildas, heter det i motion 2000/01:Ub277 (v).

Enligt motion 2000/01:Ub332 (c, fp) kan studerande lämna lärarutbildningen utan att ha några kunskaper om alkoholens problem.

Naprapathögskolan bör enligt motion 2000/01:Ub409 (kd) ges examensrätt (yrk. 1).

Utbildning av parkinsonsjuksköterskor begärs i motion 2000/01:Ub423 (kd).

Regeringen bör enligt motion 2000/01:Ub430 (kd) ge Högskolan i Jönköping rätt att utfärda forskarexamina inom hela det humanistisk-samhällsvetenskapliga området.

Regeringen bör enligt motion 2000/01:Ub432 (kd) lägga fram förslag om inrättande av ett centrum för familjeforskning. Ett sådant centrum skulle ge möjlighet att arbeta fram underlag för en tidsanpassad och sammanhållen familjepolitik, heter det i motionen.

Integrering av utbildningarna till tandsköterska och tandhygienist föreslås i motion 2000/01:Ub438 (m). Utbildningen skall ske på högskolenivå med det första året gemensamt för båda yrkesgrupperna (yrk. 1 och 2). Legitimerad tandsköterska skall ha behörighet att arbeta i munnen på patienterna (yrk. 3). Behörighetsområdet för tandhygienister bör utvidgas till att omfatta vissa enklare vårdinsatser som i dag utförs av tandläkare (yrk. 5). Dimensioneringen av utbildningen bör ses över för att skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på assisterande personal (yrk. 6).

Enligt motion 2000/01:Ub444 (s) är en översyn av hur utländsk examen och yrkeskompetens från andra länder översätts till svenska på bästa sätt av stor vikt.

Enligt motion 2000/01:Ub452 (kd) måste all personal inom förskola och skola i sin utbildning och fortbildning få de kunskaper som krävs för att se och kunna tolka signalerna från barn som far illa, t.ex. genom mobbning.

Sex- och samlevnadsundervisning bör enligt motion 2000/01:Ub454 (mp, s, m, v, kd, c, fp) vara obligatorisk i lärarutbildningen.

Vikten av att i lärarutbildningen uppta utbildning i konfliktlösning framhålls i motion 2000/01:Ub459 (fp).

Kompletteringsutbildningar för personer med utländsk akademisk examen bör enligt motion 2000/01:Ub468 (s) i ökad utsträckning erbjudas av universitet och högskolor inom ramen för deras ordinarie verksamhet.

I motion 2000/01:Ub488 (m) påpekas att för att lärarna fullt ut skall kunna utnyttja de nya möjligheterna till utveckling i arbetslivet måste lärarhögskolornas kurser kompletteras med kurser i entreprenörskap och företagande.

Forskning och utbildning i Diversity Management har varit framgångsrik i USA och skulle lämpa sig väl för Södertörns och Malmö högskolor, framhåller motionären i motion 2000/01:Ub489 (m).

Enligt motion 2000/01:Ub499 (s) förekommer det inom olika yrkesutbildningar moment som kan vara kränkande för homo- och bisexuella. Högskole-

verket och andra berörda verk och institutioner bör enligt motionärerna få i uppdrag att kartlägga vilken bild av homo/bisexuella och transpersoner som förmedlas till blivande lärare.

I motion 2000/01:Ub510 (s) sägs att Södertörns högskola bör ges status som universitet (yrk. 3).

Enligt motion 2000/01:Ub512 (s) bör det göras dels en kartläggning av vilka olika informations- och utbildningsinsatser som behövs inom området social ekonomi (yrk. 1), dels en handlingsplan för sådana insatser (yrk. 2).

Behovet av kompetensutveckling hos olika personalgrupper som arbetar med mångfaldsfrågor lyfts fram i motion 2000/01:Ub513 (s). Motionärerna anser att det finns ett stort behov av att inventera och sprida metoder och erfarenheter på detta område (yrk. 1). Det är också viktigt att lärarutbildningen och socionomutbildningen rustar studenterna för att arbeta i ett mångkulturellt samhälle (yrk. 2).

Fler lärare i hem- och konsumentkunskap behöver utbildas. Detta bör enligt motion 2000/01:Ub802 (s) uppnås genom att utbildningen anordnas på fler än de tre orter där den finns i dag (yrk. 4).

Utbildning av fler lärare i hem- och konsumentkunskap föreslås också i motion 2000/01:Ub804 (c) yrkande 3.

Vid Öresundsuniversitetet bör enligt motion 2000/01:Ub807 (m) utbudet av utbildningar som är gränsöverskridande vidareutvecklas (yrk. 4).

Elevinflytande bör enligt motion 2000/01:Ub813 (s) vara en del av vidareutbildningen av dagens lärare, men också en del av den framtida lärarutbildningen (yrk. 2).

Folkpartiet pläderar i motion 2000/01:Ub820 för att utbildningsåret skall delas upp i tre terminer och innefatta sommarmånaderna (yrk. 13). De föreslår också ett tillkännagivande om vikten av att fler studerar utomlands, vilket bl.a. skall främjas genom att alla som läser en eller flera terminer utomlands skall få ett skriftligt intyg om hur utlandsstudierna kommer att räknas vid hemkomsten (yrk. 21). För att fler utländska studenter skall rekryteras till svenska universitet och högskolor bör enligt motionärerna fler kurser ges på andra språk än svenska och textböcker på andra språk än svenska och engelska användas (yrk. 22). Man bör underlätta för personer med utländsk bakgrund att arbeta inom bristyrken (yrk. 32). Motionärerna anser att språkproven för utländsk personal fäster för stor vikt vid rättstavning.

Enligt motion 2000/01:Ju724 (v, s, c, fp, mp) yrkande 18 bör sex- och samlevnadsundervisning vara obligatorisk i lärarutbildningen.

Folkpartiet anser enligt motion 2000/01:L459 att undervisningen om homo- och bisexuella behöver förbättras i lärarutbildningen och utbildningarna av socionomer, läkare, präster, psykologer, jurister och poliser. Högskoleverket föreslås få i uppdrag att lägga upp en plan för hur detta skall ske (yrk. 17). Kompetensen inom polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet och kriminalvården om homo- och bisexuellas situation behöver höjas (yrk. 19).

Kunskapen om adoptioner och adoptivbarnens levnadsförhållanden är bristfällig på de flesta håll i samhället, anser motionären bakom motion 2000/01:Sf241 (c). Hon anser att adoptionsfrågor bör ingå i alla yrkesutbildningar som syftar till arbete med barn (yrk. 5).

Genom att inrätta fler professurer i reumatologi vid universitetssjukhusen kan man enligt motion 2000/01:So361 medverka till att minska bristen på reumatologer (yrk. 2).

Resurser bör enligt motion 2000/01:So364 (m) avsättas för försäkringsmedicinsk utbildning för AT- och ST-läkare (yrk. 3). För att uppnå ytterligare stadga och dynamik i utbildningen bör ett eller flera universitet engageras i verksamheten, gärna med inrättande av en adjungerad professur (yrk. 5).

Behovet av utbildning av lärare i att hantera mobbning påtalas av Miljöpartiet i motion 2000/01:So450 yrkande 3.

För att förebygga ungdomsbrott måste skola, barnomsorg och fritidsverksamhet utveckla metoder för att ta hand om barn och ungdomar med problem. Därför krävs det att resurser läggs ned på att utbilda personal i hur man t.ex. hanterar föräldrarna, heter det i Miljöpartiets motion 2000/01:So543 (yrk. 3).

Universitet och högskolor bör enligt motion 2000/01:Kr341 (v) medverka till att ge både majoritetsbefolkningen och de nationella minoriteterna kunskap om de nationella minoriteternas del i historien och samhällslivet av i dag (yrk. 1)

Miljöpartiet anser enligt motion 2000/01:Kr342 att mediekunskap bör ingå som obligatoriskt ämne för alla blivande lärare, eftersom skolan har ett ansvar för hur barnen lär sig att använda datorer (yrk. 4).

Dansutbildningen bör enligt motion 2000/01:Kr345 (kd) alltid innehålla förberedelse för en alternativ karriär, eftersom dansare pensioneras redan vid 40 års ålder. Motionärerna anser att dansutbildningen snarast bör ses över (yrk. 33).

Folkdans bör enligt Miljöpartiets motion 2000/01:Kr701 ingå i danspedagoglinjen (yrk. 25).

Professurer med inriktning på yrkespedagogik bör enligt motion 2000/01:T230 (s) inrättas och med fördel placeras i Västsverige (yrk. 4).

Högskolekurser i kooperativt entreprenörskap bör enligt motion 2000/01:N380 (c) främjas och en ”kooperativ fakultet” inrättas (yrk. 9).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Humaniora, m.m. (punkterna 1 och 2) – m, kd, fp

av Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Tomas Högström (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 1 och 2 borde ha följande lydelse:

1. Humaniora

Riksdagen tillkännager för regeringen det som anförs om humaniora i reservation 1 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub818 yrkande 1 och delvis motion 2000/01:Ub810 yrkande 2.

2. Högskolans expansion

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 3.

Ställningstagande

I ett så teknikdominerat samhälle som det svenska behövs i allra högsta grad det som **humaniora** representerar: kultur i vid mening, språk, etik, litteratur, konst, musik, religion, historia samt tänkande och upplevelser av frågor om mening, sanning och sammanhang. Globalisering och mångkulturalitet präglar vår tid. Detta är ytterligare ett skäl för att nu aktualisera betydelsen av humaniora. Utbildning inom humaniora får många sökande. Därför är det givetvis olyckligt att resurserna inte medger den satsning på fördjupning och kompetens som det finns underlag för. Utbildning och forskning inom humaniora måste få ökat stöd.

Den intensiva och snabba utbyggnaden av högskolan har lett till dokumenterade kvalitetssänkningar, som vi finner oroande. Det finns risk för att låg kvalitet långsiktigt ger högre kostnader. En fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser **högskoleexpansionen** har medfört för utbildningarnas kvalitet bör omgående genomföras.

2. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt, m.m. (punkterna 3, 10, 13, 14, 17, 23, 26 och 29) – m

av Beatrice Ask (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 3, 10, 13, 14, 17, 23, 26 och 29 borde ha följande lydelse:

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen bifaller motion 2000/01:N266 yrkande 5 och avslår motionerna 2000/01:Ub816 yrkande 3, 2000/01:T230 yrkande 6, 2000/01:N268 yrkande 15, 2000/01:N325 yrkande 16, 2000/01:N383 yrkandena 1 och 3 samt 2000/01:N388 yrkandena 6 och 7.

10. Reglerna om tillträde till högskolan

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 17 och 2000/01:Ub505 och avslår motionerna 2000/01:Ub236 yrkande 7, 2000/01:Ub331 yrkande 10, 2000/01:Ub421 yrkande 2, 2000/01:Ub450 och 2000/01:Ub510 yrkande 2, 2000/01:Ub810 yrkande 7, 2000/01:Ub820 yrkande 16 och 2000/01:Kr538 yrkande 3.

13. Anpassning av högskoleutbildningen till invandrades behov

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i reservation 2 om anpassning av högskoleutbildningen till invandrades behov. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:T717 yrkande 7 och avslår motionerna 2000/01:Ub411, 2000/01:Ub479 yrkande 5, 2000/01:Ub503, 2000/01:Ub810 yrkande 10, 2000/01:Ub820 yrkande 20, 2000/01:Sf617 yrkande 4, 2000/01:So545 yrkande 9 och 2000/01:N388 yrkandena 13 och 14.

14. Digital distansutbildning

Riksdagen bifaller motion 2000/01:T717 yrkande 9.

17. Resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub260 yrkande 18 och avslår motion 2000/01:Ub519.

23. Fristående högskolor

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 13 och 2000/01:T717 yrkande 10.

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub211 yrkande 2 och avslår motionerna 1999/2000:T703 yrkande 8, 2000/01:Ub211 yrkande 3, 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12, 2000/01:Ub246 yrkande 7, 2000/01:Ub316 yrkande 4 och 2000/01:Ub439.

29. Förlängning av tandhygienistutbildningen

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub438 yrkande 4 och 2000/01:Ub490.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en utbildningspolitisk reform som främjar mångfald och konkurrens. Förändringar bör genomföras som sammantagna kan bidra till att göra Sverige till en nation som andra länder vill knyta ytterligare band med, i form av ökat utbyte av studenter och forskarstuderande samt internationellt forskningssamarbete inom olika forskningsfält. Uppdraget att öka intresset för naturvetenskap och teknik måste påbörjas redan i grundskolan, och fler duktiga lärare måste lockas dit. Sverige bör satsa på internationellt konkurrenskraftiga kunskapskluster. Svensk utbildning skall attrahera utländska studenter, vilket kräver att utbildningen är av hög internationell kvalitet. Ett virtuellt universitet bör skapas. Det är angeläget att finna väl fungerande former för godkännande och finansiering av privata universitetsutbildningar. För att åstadkomma en kontinuerlig kunskaps- och kompetensutveckling under en individs samlade tid i aktivt arbetsliv behöver nya, individuella finansieringsmöjligheter skapas. Vi förordar införande av individuella kompetens/utbildningskonton, där den enskilde och hans eller hennes arbetsgivare kan avsätta resurser för återkommande kunskapsförsörjning och som får användas när helst det passar arbetstagaren och arbetsgivaren. Riksdagen bör med bifall till motion 2000/01:N266 yrkande 5 tillkännage för regeringen som sin mening vad vi här har anfört om **grunddragen i högskolans utveckling**.

I dag har vi ett centralt och likformigt system av **regler för tillträde till högskolan**. Det är inte ett effektivt instrument för att jämna ut sociala orättvisor, även om det varit avsikten. Skevheten i rekryteringen till högre studier kräver andra åtgärder. Vi anser att ett enhetligt antagningssystem missgynnar individer. Gymnasiebetygen, som nu ligger till grund för urval, är ett trubbigt instrument i flera avseenden. Mer känsliga instrument bör utarbetas, med fördel lokalt på de enskilda lärosätena. Urvalsinstrumenten bör anpassas till de enskilda utbildningarna, så att viktning, tester och prov mäter förkunskaper och färdigheter som är centrala för att lyckas på en viss utbildning. Ansvaret för antagningsregler bör anförtros den enskilda högskolan. Vi anser att riksdagen bör bifalla motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 17 och 2000/01:Ub505 och tillkännage för regeringen som sin mening det vi här har anfört.

Sverige bör ta till vara den kunskap som faktiskt finns hos många välutbildade invandrare genom att bättre **anpassa högskoleutbildningen till invand-
rares behov**. Det måste göras möjligt att snabbt komplettera eventuella bris-

ter i förhållande till svenska examina och tidigt komma ut på arbetsmarknaden. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:T717 yrkande 7.

Internationellt utbildnings- och forskningssamarbete, där **digital distansutbildning** ingår som ett moment bland flera, bör prioriteras. Ytterligare samarbetsavtal med de ledande skolorna och universitetet utomlands bör initieras för att underlätta internationellt studentutbyte. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:T717 yrkande 9.

Resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning bör enligt vår mening främst grundas på studenternas fria val av utbildning och lärosäte. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub260 yrkande 18.

Den akademiska friheten måste stärkas och enhetstänkandet brytas. Lärosätena skall kunna profilera sig inom olika specialområden. Vi anser att man bör skapa fler **fristående högskolor** genom att statliga lärosäten ges möjlighet att övergå i stiftelseform och få arbeta under samma förutsättningar som Chalmers tekniska högskola. En lärarhögskola bör omvandlas och bli fristående. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 13 och 2000/01:T717 yrkande 10.

Vi är angelägna om att Sverige skall ha en **lärarutbildning för skolväsendet** av hög kvalitet. Lärarlinjerna bör dock inte bli enda vägen att bli lärare. Det är nyttigt för skolan att alltid ha samhällsnyttan av sin kunskapsförmedling i beaktande. Motivationen för teoretisk inläring bland eleverna kan höjas, när de får klart för sig vilken praktisk nytta den ger i arbetslivet. Det talar för att man även rekryterar lärare med annan yrkesbakgrund. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub211 yrkande 2.

Ställningstagande

I rapporten SOS 1997 "Tandhygienistens kompetens i framtidens tandvård" föreslogs ett utvidgat kompetensområde där folkhälsoarbete, omvårdnadsaspekter liksom planering, uppföljning och utvärdering av tandvårdsverksamheten skall ingå som viktiga moment. Med hänsyn till dessa nya arbetsuppgifter föreslog utredningen att **tandhygienistutbildningen** skulle **förlängas** till tre år, vilket också fick en bred uppslutning av remissinstanserna.

Utvidgningen av kompetensområdet ger utrymme till ett förändrat framtida arbetsinnehåll för yrket. I allt större grad kommer man tillsammans med andra vårdkategorier att svara för ett omfattande folkhälsoinriktat arbete. Eftersom tandhygienistutbildningen är ett legitimationsyrke medför detta ett speciellt ansvar för såväl den som innehar legitimationen som för utbildningsanordnaren. Det är också en garanti för patienten och vårdtagaren. Tandhygienisten har också viss receptförskrivningsrätt.

Av högskoleverkets kvalitetsgranskning (1996:2000) av de tidigare medellånga vårdutbildningarna framgår att den tvååriga utbildningen är för kort för att svara mot kravet på högskolemässig nivå. Tandhygienistutbildningen är i dag den enda av dessa medellånga vårdutbildningar som fortfarande endast omfattar två år eller 80 poäng. Utbildningens längd är också ett problem eftersom detta minskar möjligheterna till vidare studier och forskarutbildning liksom anställning på den europeiska arbetsmarknaden.

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt, m.m. (punkterna 3, 9, 10, 13, 16, 18, 21, 26, 30 och 31) – fp

av Ulf Nilsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 3, 9, 10, 13, 16, 18, 21, 26, 30 och 31 borde ha följande lydelse:

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen bifaller delvis motion 2000/01:N268 yrkande 15 och avslår motionerna 2000/01:Ub816 yrkande 3, 2000/01:T230 yrkande 6, 2000/01: N266 yrkande 5, 2000/01:N325 yrkande 16, 2000/01:N383 yrkandena 1 och 3 samt 2000/01:N388 yrkandena 6 och 7.

9. Studenter med funktionshinder

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub820 yrkande 31 och avslår motion 2000/01:Ub469.

10. Reglerna om tillträde till högskolan

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub236 yrkande 7 och 2000/01:Ub820 yrkande 16 och avslår motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 17, 2000/01:Ub331 yrkande 10, 2000/01:Ub421 yrkande 2, 2000/01:Ub450, 2000/01:Ub505, 2000/01:Ub510 yrkande 2, 2000/01:Ub810 yrkande 7 och 2000/01:Kr538 yrkande 3.

13. Anpassning av högskoleutbildningen till invandrares behov

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub820 yrkande 20 och 2000/01:Sf617 yrkande 4 och avslår motionerna 2000/01:Ub411, 2000/01:Ub479 yrkande 5, 2000/01:Ub503, 2000/01:Ub810 yrkande 10, 2000/01:So545 yrkande 9, 2000/01:T717 yrkande 7 och 2000/01:N388 yrkandena 13 och 14.

16. Basår

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub820 yrkande 25.

18. Lärarförsörjningen i högskolan

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub820 yrkande 1 och avslår motion 2000/01:Ub239 yrkande 17.

21. Högskolestyrelserna

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub820 yrkande 7.

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12 och avslår motionerna 1999/2000:T703 yrkande 8, 2000/01:Ub211 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub246 yrkande 7, 2000/01:Ub316 yrkande 4 och 2000/01:Ub439.

30. Forskarutbildning och forskarkarriär

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub820 yrkandena 11, 12 och 14.

31. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i reservation 3 och bifaller därmed motion 2000/01:Ub486 samt avslår motion 2000/01:Ub508.

Ställningstagande

De nya universiteten måste ges forskningsresurser på ett acceptabelt sätt. Av speciell vikt för landsbygden är att de tar sitt ansvar för distansundervisning. För att de skall nå framgång är det viktigt att utbildningen som erbjuds omfattar det som ungdomar vill läsa. Det är viktigt att utlokalisering av utbildning inte medför att kvaliteten i utbildningen försämras. Det måste också finnas en god miljö för företagsetableringar i omgivningen för att det skall bli fler jobb och företag. Organ som ser till så att samverkan mellan näringsliv och högskola kan intensifieras måste få finnas kvar. Riksdagen bör om **grunddragen i högskolans utveckling i övrigt** tillkännage för regeringen som sin mening det jag här har anfört och därmed delvis bifalla motion 2000/01:N268 yrkande 15.

Studenter med funktionshinder måste enligt min mening ha samma rätt som andra studenter till högre studier. Det har hänt att funktionshindrade studenter fått vänta i flera år på att börja sina studier därför att lärosäten inte har ansett sig kunna ta emot dem på grund av lokalernas utformning. Detta är oacceptabelt. Ansvariga för lokalutformningen vid universitet och högskolor måste ha tillräckliga kunskaper om olika funktionshinder för att kunna anpassa lokalerna efter studenternas behov. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening det jag här har anfört och därmed bifalla motion 2000/01:Ub820 yrkande 31.

Reglerna om tillträde till högskolan bör förändras. För grundläggande behörighet bör krävas avlagd studentexamen. Universitet och högskolor skall ha möjlighet att för vissa utbildningar utveckla egna antagningskriterier utö-

ver behörighetskraven. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub236 yrkande 7 och 2000/01:Ub820 yrkande 16.

Högskoleutbildningen bör i mycket större utsträckning än hittills **anpassas till invandrades behov**. Om många högutbildade invandrare som i dag är arbetslösa skall få möjlighet att rehabilitera sig efter år av frånvaro från sin professions arbetsfält, behöver de tillgång till utbildning som sätter tyngdpunkten på skrivspråk och yrkesspråk. En studiecheck skulle vara ett värdefullt instrument i sammanhanget. En väsentlig förbättring skulle ske om en mångfald av kompletterande korta kurser prövades fram och etablerades vid universitet och högskolor. Situationen för personer med utländsk bakgrund bör också underlättas genom att det utvecklas ett system för validering och översättning av utländska betyg och examina. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub820 yrkande 20 och 2000/01:Sf617 yrkande 4.

Basår – som är utbildning på gymnasienivå – bör enligt min mening inte anordnas av universitet och högskolor. Högskolans resurser skall koncentreras till högre utbildning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub820 yrkande 25.

Jag efterlyser en strategi från regeringen för hur **lärarförsörjningen i högskolan** skall lösas. Det är i dag brist på utbildade lärare på högskole- och universitetsnivån. En självklar del i den långsiktiga strategin måste vara en större rekrytering till forskarutbildning runtom i landet, men det krävs också en större internationell rekrytering. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub820 yrkande 1.

Regeringen bör inte utse ordförandena i **högskolestyrelserna**, utan varje högskola skall utse sin egen styrelse. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub820 yrkande 7.

Lärarytbildningen för skolväsendet måste utformas så att lärarna får mer gedigna ämneskunskaper än vad som blir fallet med den nya lärarytbildning vars struktur riksdagen nyligen har ställt sig bakom. För personer som redan har en akademisk utbildning bör lärarytbildningen omfatta två terminer, inte tre som den nya lärarytbildningens allmänna utbildningsområde omfattar. Det är utomordentligt viktigt att speciallärarytbildningen återupprättas. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12.

Den reform av **forskarutbildningen** som genomfördes år 1998 innebär att det har blivit omöjligt att forska på deltid i kombination med annat arbete. Jag anser att möjligheten att doktorera på deltid skall återinföras. Det går inte att på politisk väg tvinga fram ett system där tiden för disputation är densamma för samtliga avhandlingar inom alla discipliner. Tiden för disputation måste tillåtas variera. Det är rimligt att minst hälften av de examinerade doktorerna får möjlighet att fortsätta en postdoktoral **forskarkarriär** i Sverige eller

utomlands. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2000/01:Ub820 yrkandena 11, 12 och 14.

Jag anser att **Lunds universitets historiska museum** inte enbart är en intern angelägenhet för universitetet. Det är inte rimligt att på ett enskilt universitet lägga ett sådant nationellt och regionalt ansvar för arkeologiskt material från Skåne som Lunds universitets historiska museum åtagit sig under många år. Museet skulle i stället kunna ingå som en del i Statens historiska museer, varvid ansvaret inom Regeringskansliet skulle åvila Kulturdepartementet och inte Utbildningsdepartementet. Regeringen bör utreda frågan och därefter lämna riksdagen förslag till hur Lunds universitets historiska museum skall få förutsättningar att fortsatt ta hand om, registrera och vårda fornfynd från södra Sverige. Riksdagen bör således bifalla motion 2000/01:Ub486.

4. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt (punkt 3) – mp

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att riksdagens beslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Grunddragen i högskolans utveckling i övrigt

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub816 yrkande 3 och avslår motionerna 2000/01:T230 yrkande 6, 2000/01:N266 yrkande 5, 2000/01:N268 yrkande 15, 2000/01:N325 yrkande 16, 2000/01:N383 yrkandena 1 och 3 samt 2000/01:N388 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som sägs i yrkande 3 i Miljöpartiets motion 2000/01:Ub816 om utveckling av högskoleutbildning och forskning. Det gäller allmänna mål, problem och möjligheter, högskolans ledningsorganisation, grundutbildning, forskarutbildning och tjänstestruktur, finansiering av grundforskning och forskarutbildning, utveckling av forskning vid små och medelstora högskolor, samordning och effektivisering av forskningsresurser, stärkande av sektorsforskningen inom miljöskydd, miljövänlig produktion och varuhantering samt miljöbetingade hälsorisker, Sveriges plats i den internationella forskningen, försvarets forskning i civil verksamhet, stopp för onödiga djurförsök och speciellt ansvar för information om utvecklingen inom vissa vetenskapsgrenar.

5. Studenternas rättssäkerhet, m.m. (punkterna 5, 10, 13, 19, 25 och 26) – kd

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

5. Studenternas rättssäkerhet

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 11 och avslår motionerna 2000/01:Ub426 och 2000/01:Ub506.

10. Reglerna om tillträde till högskolan

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub331 yrkande 10 och 2000/01:Ub810 yrkande 7 och avslår motionerna 2000/01:Ub236 yrkande 7, 2000/01:Ub260 yrkande 17, 2000/01:Ub421 yrkande 2, 2000/01: Ub450, 2000/01:Ub505, 2000/01:Ub510 yrkande 2, 2000/01:Ub820 yrkande 16 och 2000/01:Kr538 yrkande 3.

13. Anpassning av högskoleutbildningen till invandrarers behov

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 10 samt avslår motionerna 2000/01:Ub411, 2000/01:Ub479 yrkande 5, 2000/01:Ub503, 2000/01:Ub820 yrkande 20, 2000/01:Sf617 yrkande 4, 2000/01:So545 yrkande 9, 2000/01:T717 yrkande 7 och 2000/01:N388 yrkandena 13 och 14.

19. Arbetsförhållanden för högskolans lärare

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 5.

25. Dramapedagogutbildning

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Kr345 yrkande 28.

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub316 yrkande 4 och avslår motionerna 1999/2000:T703 yrkande 8, 2000/01:Ub211 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12, 2000/01:Ub246 yrkande 7 och 2000/01:Ub439.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör uppmärksamma regeringen på att **studenternas rättssäkerhet** behöver stärkas inom flera områden, t.ex. när det gäller antagningsfrågor, examinationsfrågor, rätten att tentera och förekomsten av olika avgifter. Ju större den lokala friheten är, desto viktigare är det att studenterna har möjlighet att få sin sak prövad. Vi föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 11.

Vi ser positivt på högskolornas frihet att sätta sin lokala prägel och profil på utbildningsutbudet. Det är inte statens uppgift att genom **reglerna om tillträde till högskolan** centralt styra vilka förkunskapskrav och behörighetsregler som skall gälla, utan staten skall bara garantera jämlikhet och kvalitet. Antagningsperioden bör vara nationellt samordnad så att presumtiva studenter ges möjlighet att söka olika utbildningar och olika högskolor parallellt. Antagningssystemet skall vara kvalitativt och ta till vara elevens resurser på ett rättvist sätt. Betyg och högskoleprov är två sätt att kvalificera sig för antagning, men det bör finnas flera. Den nuvarande användningen av de målrelaterade betygen som urvalsinstrument måste omgående förändras. En modell för viktning av betygen bör utvecklas. Kompletterande urvalsinstrument kan vara arbetslivserfarenhet, intervjuer och särskilda intagningsprov. Det är viktigt att staten följer resultatet av antagningen till högskolan. Vi föreslår att riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub331 yrkande 10 och 2000/01:Ub810 yrkande 7.

Det återstår en del att göra när det gäller **anpassningen av högskoleutbildningen till invandrares behov**. Invandrare med akademisk eller annan kvalificerad utbildning bör efter ankomsten till Sverige få sin utbildning validerad med motsvarande svensk och erbjudas att delta i kompletterande utbildning i speciella kurser i svensk yrkesterminologi. Den som har en akademisk utbildning skall också få studera svenska för invandrare på universitet eller högskola. Vi föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 10.

Arbetsförhållandena för högskolans lärare behöver utredas och lärarnas roll uppvärderas. De lärare som väljer att kombinera sin lärartjänstgöring med forskning skall kunna göra det, och de som väljer att enbart undervisa skall ha denna möjlighet. Det är viktigt att människors olikheter tas till vara också inom högskolan. Vi föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub810 yrkande 5.

Dramapedagogik används med stor framgång i olika problemsituationer i skolan, men också organisationer, föreningar, vårdsektorn, näringsliv och teater använder sig av dramapedagogiken. Efterfrågan på **utbildade dramapedagoger** överstiger med råge tillgången. Det behövs en utredning som ser över efterfrågan och utbildningssituationen för dramapedagoger. Vi föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Kr345 yrkande 28.

Det är angeläget att den nya **lärarutbildningen för skolväsendet** ger blivande lärare goda möjligheter att arbeta aktivt med värdegrundsfrågor och etiska riktlinjer. I dag kan en blivande lärare passera genom hela lärarutbildningen utan att arbeta med värdegrunden. Detta är oacceptabelt. Vi föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub316 yrkande 4.

6. Studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ, m.m. (punkterna 6, 8, 11, 13, 18, 20, 22 och 26) – c

av Sofia Jonsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

6. Studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 19.

8. Arbetslivscenter

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 21.

11. Ekvivaleringssystem för meritvärdering av utbildning i olika länder

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 4.

13. Anpassning av högskoleutbildningen till invandrares behov

Riksdagen bifaller motionerna 2000/01:Ub479 yrkande 5 och 2000/01:So545 yrkande 9 och avslår motionerna 2000/01:Ub411, 2000/01:Ub503, 2000/01:Ub810 yrkande 10, 2000/01:Ub820 yrkande 20, 2000/01:Sf617 yrkande 4, 2000/01:T717 yrkande 7 och 2000/01:N388 yrkandena 13 och 14.

18. Lärarförsörjningen i högskolan

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub239 yrkande 17 och avslår motion 2000/01:Ub820 yrkande 1.

20. Pedagogiken i högskoleutbildningen

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkandena 1–3.

22. Högskolans samverkan med det omgivande samhället

Riksdagen bifaller motion 2000/01:N267 yrkandena 10 och 11 och avslår 2000/01:Ub810 yrkande 9.

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen bifaller motion 1999/2000:T703 yrkande 8 och avslår motionerna 2000/01:Ub211 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12, 2000/01:Ub246 yrkande 7, 2000/01:Ub316 yrkande 4 och 2000/01:Ub439.

Ställningstagande

Jag anser att man bör garantera en **studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ** som innebär att andelen studenter i styrelse och fakultetsnämnd är minst en tredjedel av antalet ledamöter utöver ordföranden. I organ på lägre beslutsnivåer bör andelen vara minst hälften. Det är angeläget att studenterna även bereds plats i beredande organ. De bör beredas reell möjlighet att delta i dessa organ bl.a. genom regelmässig möjlighet för studentrepresentanter att vid annat tillfälle under den pågående terminen ta igen obligatoriska kursmoment som de gått miste om på grund av uppdraget. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 19.

Enligt min mening är det rimligt att universitet och högskolor tar ett ökat ansvar för studenternas övergång från studier till arbetsliv, bl.a. genom **Arbetslivscenter** med stark lokal och regional förankring. Regeringen bör ta initiativ för att stödja denna utveckling. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 21.

I en tid med alltmer tilltagande internationalisering i utbildningarna och ett ökat internationellt utbyte mellan svenska och utländska lärosäten måste instrumenten för **meritvärdering** följa med i utvecklingen. Det behövs gemensamma internationella initiativ för fungerande **ekvivaleringssystem** som är generösa och som tar hänsyn till eventuella särarter i utbildningssystemet inom respektive EU-land. Regeringen har ett ansvar för att föra fram denna fråga inom EU. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 4.

Högskoleutbildningen behöver bättre **anpassas till invandrades behov**. Många invandrare har en kvalificerad eftergymnasial utbildning eller högskoleutbildning i bagaget, men har svårt att komma in på arbetsmarknaden här. De bör erbjudas att komplettera sin utbildning eller justera upp denna för att bli likvärdig med den utbildning som nyexaminerade i Sverige har. Vidare bör inom den kompletterande utbildningen ges en kvalificerad språkundervisning i svenska och fackspråk. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub479 yrkande 5.

Jag föreslår att riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub239 yrkande 17 och därmed tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma med ett förslag till en strategi för **lärarförsörjningen i högskolan**.

Riksdagen bör enligt min mening bifalla yrkandena om **pedagogiken i högskolan** i Centerpartiets motion 2000/01:Ub479 (yrk. 1–3). Det finns skäl att överväga lagstiftning som gör pedagogisk utbildning obligatorisk för fast anställning inom den högre utbildningen. En sådan utbildning bör ges andra former än den vanliga lärarutbildningen, t.ex. ges som deltidskurser under något eller några år. Den bör också ha en inriktning mot praktisk undervisning och undervisningsmetod. Den högskoledidaktiska forskningen har länge

varit eftersatt och bör framgent stödjas. Vid många högskolor och av många enskilda lärare görs ett förtjänstfullt arbete med att utveckla undervisnings- och examinationsformerna. Det är varken önskvärt eller möjligt att nationellt föreskriva vilken form undervisning och examination skall ta, men Högskoleverket bör ges i uppdrag att dokumentera det som sker och därmed bidra till att sprida kunskaper och erfarenheter till alla högskolor i Sverige.

Teknikutvecklingen ställer höga krav på i dag existerande företag att förändra sin verksamhet och organisation till att bättre passa den nya tidens företagande. Genom en ökad **samverkan** mellan universitet, högskolor och **det omgivande samhället** kan samhället bistå med att överföra kunskap om den nya tidens företagande. Det är också önskvärt att fler högskolor och universitet tar efter de goda exemplen från Kista och Blekinge, där företag och högskolor gemensamt har bildat kluster för kunskapsöverföring. Därmed kan man stimulera att fler avknopningsföretag växer fram. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:N267 yrkandena 10 och 11.

Läraryrket måste enligt min mening vara sådan att varje lärare där stöter på informationstekniken (IT) och får sådana kunskaper i IT-pedagogik att hon eller han kan använda IT som instrument i sin undervisning. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det jag här har anfört och därmed bifaller motion 1999/2000:T703 yrkande 8.

7. Kårobligatoriet (punkt 7) – m, kd, c, fp

av Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Tomas Högström (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m).

Förslag till riksdagsbeslut

7. Kårobligatoriet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7 och bifaller därmed delvis motionerna 2000/01:Ub402, 2000/01:Ub403, 2000/01:Ub406, 2000/01:Ub414, 2000/01:Ub443, 2000/01:Ub462, 2000/01:Ub479 yrkande 20, 2000/01:Ub484 och 2000/01:Ub820 yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att kårobligatoriet är principiellt felaktigt och därför bör avskaffas. Obligatoriet är inte nödvändigt för att säkerställa studentinflytande över utbildningen, som bör tillgodoses på annat sätt. När obligatoriet avskaffas bör man se till att trygga det studiesociala arbete som studentkårerna i dag sköter.

8. Akademisk introduktionskurs, m.m. (punkterna 12 och 26) – v

av Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

12. Akademisk introduktionskurs

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub445.

26. Lärarutbildning för skolväsendet

Riksdagen bifaller motion 2000/01:Ub246 yrkande 7 och avslår motionerna 1999/2000:T703 yrkande 8, 2000/01:Ub211 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub236 yrkandena 10–12, 2000/01:Ub316 yrkande 4 och 2000/01:Ub439.

Ställningstagande

Vi anser att tiden nu är mogen att fatta beslut om en obligatorisk **akademisk introduktionskurs**, dock först sedan de ekonomiska konsekvenserna och möjligheterna till finansiering utretts. Den akademiska introduktionskursen bör innehålla en introduktion till vetenskapshistoria, vetenskapsteori, forskningsetik och grundläggande vetenskapliga metoder. Kursen bör också behandla studieteknik och ge information om studenters rättigheter. Bland annat bör frågor om studentinflytande, jämställdhet, rättssäkerhet samt ekonomisk och social trygghet behandlas. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub445.

Riksdagen har nyligen beslutat om en **ny lärarutbildning för skolväsendet**. Inom ramen för utvecklandet av denna bör Högskoleverket få i uppdrag att särskilt stimulera en vidareutveckling av lärarutbildningen när det gäller sex- och samlevnadsundervisningen. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det vi här har anfört och därmed bifaller motion 2000/01:Ub246 yrkande 7.

Särskilda yttranden

1. Fristående högskolor (punkt 23) och Andra motionsyrkanden (punkt 32) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi delar Moderaternas uppfattning om värdet av att fler statliga lärosäten ombildas och blir fristående. Eftersom vi inte har funnit utrymme i vårt budgetförslag för att finansiera en sådan ombildning, har vi avstått från att reservera oss på denna punkt.

Vissa yrkanden handlar om frågor som ankommer på andra än riksdagen att besluta om, men som ändå är viktiga. Vi vill därför deklarerat Kristdemokraternas uppfattning i sak på dessa punkter.

Det är nödvändigt med utbildning och fortbildning för lärare i informationsteknik. Vi ställer oss bakom förslaget i Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 yrkande 11 att Högskoleverket i samverkan med lärosätena snarast bör utarbeta en plan för rullande fortbildning av redan examinerade lärare.

I motion 2000/01:Ub253 påtalas att ANT-undervisningen i skolorna är omvitnat ineffektiv. En bidragande orsak är den bristfälliga utbildning som lärarkåren får i ANT under lärarutbildningen. Inom nykterhetsrörelsen har det utbildats goda pedagoger på detta område, och ANT-projekt inom Folkhälsoinstitutet har ökat antalet informatörer. ANT-undervisningen får inte försummas i skola och högskoleutbildningar.

Vi anser att Naprapathögskolan bör tilldelas examensrätt, så som föreslås i motion 2000/01:Ub409 yrkande 1.

För dem som har allvarliga och livslånga sjukdomar såsom Parkinson är det särskilt angeläget att hela vårdkedjan fungerar. Vi anser att det behövs utbildning av särskilda parkinsonsjuksköterskor, vilket förs fram i motion 2000/01:Ub423.

Trots att behovet av en familjelagstiftning som bättre stämmer överens med människors sociala verklighet är stort är familjeforskningen i dag eftersatt och behöver förstärkas. Genom att, så som föreslås i motion 2000/01:Ub432, inrätta ett centrum för familjeforskning skulle underlaget för en tidsanpassad och sammanhållen familjepolitik kunna arbetas fram.

Dansarnas speciella situation – att de fysiska förutsättningarna att utöva yrket kan upphöra i 40-årsåldern, ofta t.o.m. mycket tidigare – motiverar att det i deras grundutbildning alltid finns förberedelse för en alternativ karriär och en planering för dansares omskolning eller vidareutbildning. Det behövs därför, så som föreslås i motion 2000/01:Kr345 yrkande 33, en snar översyn av dansutbildningen.

2. Andra motionsyrkanden (punkt 32) – fp

Ulf Nilsson (fp) anför:

Vissa yrkanden handlar om frågor som ankommer på andra än riksdagen att besluta om, men som ändå är viktiga. Jag vill därför deklarerera Folkpartiets uppfattning i sak på dessa punkter.

Läsåret vid universitet och högskolor bör delas upp i tre terminer och inkludera sommaren. En sådan indelning skulle göra det möjligt för studenter som så önskar att förkorta utbildningstiden.

Högskolor och universitet måste förbättra sina rutiner när det gäller tillgodoräknande av utlandsstudier. Ett mål bör vara att alla studenter som tar examen vid svenska universitet och högskolor förlägger minst en termin av sina studier utomlands. Alla som gör så bör få ett skriftligt intyg på hur utlandsstudierna räknas vid hemkomsten. Jag anser också att lärosätena bör ge fler kurser på andra språk än engelska och använda textböcker på andra språk än svenska och engelska, detta för att fler utländska studenter skall komma hit.

Man bör underlätta för personer med utländsk bakgrund att arbeta inom bristyrken, men detta motverkas av att språkproven för utländsk personal inom vården fäster alltför stor vikt vid rättstavning.

Skolverket och Högskoleverket bör enligt mening agera för att få till stånd en höjning av kunskapsnivån när det gäller homo- och bisexualitet hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.

Satsningen på IT i skolan måste först inriktas på lärarna. Samtliga redan verksamma lärare och skolbibliotekarier måste få möjlighet att fortbilda sig i praktisk IT-användning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Ub211 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelarna med rekrytering av lärare med annan yrkesbakgrund.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att snabbt läsa in pedagogisk kompetens för yrkesmänniskor med annan högskoleutbildning än lärarutbildning.

2000/01:Ub214 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ledarskapsutbildning bör föras in i lärarutbildningen, utbildningen av skolledare och fortbildningen av lärare och skolledare.

2000/01:Ub218 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning och vidareutbildning av lärare, skolledare och skolans övriga personal.

2000/01:Ub236 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avlagd studentexamen skall vara en förutsättning för högre studier.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer gedigna ämneskunskaper i lärarutbildningen.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en anpassad lärarutbildning för personer med akademisk examen och ett avvisande av regeringens förslag om tre terminers lärarutbildning för denna grupp.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återinförande av speciallärarutbildningen.

2000/01:Ub239 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en strategi för att öka rekryteringen av högskolelärare.

2000/01:Ub241 av Gunnel Wallin och Rigmor Stenmark (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behöver inrättas en särskild kurs i hem- och konsumentkunskap i lärarutbildningen.

2000/01:Ub245 av Ewa Larsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sex- och samlevnadsundervisning bör ingå som obligatoriskt ämne på lärarhögskolor.

2000/01:Ub246 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskoleverket bör få i uppdrag att inom ramen för utvecklandet av den nya lärarutbildningen särskilt stimulera en vidareutveckling av lärarutbildningen när det gäller sex- och samlevnadsundervisningen.

2000/01:Ub253 av Fanny Rizell och Kjell Eldensjö (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ANT-kunskap inom den högre utbildningen av lärare och i pedagogutbildningar samt inom läkar-, socionom- och vårdhögskoleutbildningarna.

2000/01:Ub260 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lärarhögskola skall omvandlas till en fristående högskola.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att universitet och högskolor skall ha rätt att utforma sina egna antagningsregler.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resurstilldelningen till den högre utbildningen skall baseras på studenternas val.

2000/01:Ub269 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av handikappkunskap i lärarutbildningen.

2000/01:Ub277 av Yvonne Oscarsson (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen gör en översyn av utbildningen så att obligatorisk undervisning om alkohol och alkoholens skadeverkningar införs i skolor och på linjer där personal som skall ha kontakt med barn utbildas.

2000/01:Ub316 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av blivande lärares utbildning i värdegrund och etik.

2000/01:Ub331 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att antagningssystemet är kvalitativt och tar till vara elevens resurser på ett rättvist sätt.

2000/01:Ub332 av Birgitta Carlsson och Elver Jonsson (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärarutbildningens utformning för att kunna ge skolungdomar en god ANT-undervisning.

2000/01:Ub402 av Jeppe Johnsson och Elizabeth Nyström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet.

2000/01:Ub403 av Margareta Cederfelt (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar att medlemskap i parti inom studentkåren vid högskola eller universitet skall vara frivilligt för studenter, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub406 av förste vice talman Anders Björck och Ulf Melin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar att avskaffa kårobligatoriet.

2000/01:Ub409 av Yvonne Andersson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naprapathögskolan får examensrätt.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de studerande vid Naprapathögskolan skall omfattas av det allmänna studiefinansieringssystemet.

2000/01:Ub411 av Helena Höj och Maria Larsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av svenskundervisning för invandrare och flyktingar anpassad till den enskilde personens förutsättningar, särskilt med avseende på invandrade akademiker.

2000/01:Ub414 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagen om kårobligatorium.

2000/01:Ub418 av Amanda Agestav (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om trafiklärarutbildning på högskolan.

2000/01:Ub421 av Catharina Hagen (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antagningssystemet till högskola och universitet.

2000/01:Ub423 av Rosita Runegrund och Chatrine Pålsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som

sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning av parkinson-sjuksköterskor.

2000/01:Ub426 av Maria Larsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenternas rättssäkerhet i högskolan.

2000/01:Ub430 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilldelning av rätten för Högskolan i Jönköping att utfärda forskarexamina inom hela det humanistisk-samhällsvetenskapliga området.

2000/01:Ub432 av Inger Davidson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till inrättandet av ett centrum för familjeforskning enligt motionens intentioner.

2000/01:Ub438 av Göran Lindblad och Anita Sidén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningen till tandsköterska/tandhygienist bör integreras.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningen skall ske på högskolenivå med det första året (40 p) gemensamt.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att legitimerad tandsköterska skall ha behörighet att arbeta i munnen på patienterna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildningen till tandhygienist förlängs till 3 år (120 p).

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behörighetsområdet för tandhygienister utvidgas till att omfatta vissa enklare vårdinsatser som i dag utförs av tandläkare.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dimensioneringen av utbildningen ses över i syfte att skapa balans mellan behov och tillgång på assisterande personal.

2000/01:Ub439 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att incitament bör skapas för obehöriga lärare att utbilda sig och på så sätt erhålla behörighet.

2000/01:Ub443 av Gunnar Axén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen beslutar att avskaffa förordning (1983:18) om studerandekårer, nationer och studentföreningar vid universitet och högskolor.

2000/01:Ub444 av Lena Sandlin-Hedman och Laila Bäck (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdering av utländsk examen samt yrkeskompetens från andra länder.

2000/01:Ub445 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening

vad i motionen anförs om att en obligatorisk akademisk introduktionskurs bör inrättas.

2000/01:Ub450 av Peter Pedersen (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag till åtgärder som gör det möjligt för fler studerande att antas till högskole- och universitetsutbildningar efter avslutade gymnasiestudier, dvs. utan att tvingas till komvuxstudier trots fullt godkända avgångsbetyg.

2000/01:Ub452 av Gunilla Tjernberg (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att personal inom förskola och skola får den utbildning som krävs i att tidigt se och kunna tolka barns situation.

2000/01:Ub454 av Ewa Larsson m.fl. (mp, s, m, v, kd, c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att sex- och samlevnadsundervisning bör ingå som obligatoriskt ämne på lärarhögskolor.

2000/01:Ub459 av Harald Nordlund (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i lärarutbildningen uppta utbildning i konfliktlösning.

2000/01:Ub462 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet vid de svenska högskolorna och universiteten.

2000/01:Ub468 av Cinnika Beiming och Dag Ericson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kompletteringsutbildningar inom högskolan för personer med en utländsk akademisk examen.

2000/01:Ub469 av Lilian Virgin och Sonja Fransson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ som ger funktionshindrade samma möjligheter som andra att studera vid universitet och högskolor.

2000/01:Ub479 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk pedagogisk utbildning för högskolelärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkt högskoledidaktisk forskning.
3. Riksdagen begär att regeringen ger Högskoleverket i uppdrag att utveckla undervisnings- och examinationsformer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör föra fram frågan om ett ekvivaleringssystem för meritvärdering för utbildningar i olika länder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompletterande utbildning för akademiker med invandrarbakgrund.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reellt studentinflytande och studentrepresentation i högskolans beslutande och beredande organ.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffandet av kårobligatoriet.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till utvecklingen av Arbetslivscenter.

2000/01:Ub484 av Jan-Evert Rådström och Tomas Högström (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet.

2000/01:Ub486 av Ulf Nilsson m.fl. (fp, m, v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Lunds universitets historiska museum bör läggas under statligt ansvar.

2000/01:Ub488 av Anna Lilliehöök (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förnyelse av lärarutbildningen och kompletterande pedagogisk utbildning.

2000/01:Ub489 av Bertil Persson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda och planera utbildning och forskning i Diversity Management.

2000/01:Ub490 av Lars Hjertén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen framförs om en förlängning av tandhygienistutbildningen.

2000/01:Ub491 av Bertil Persson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samlade högskoleutbildningar i Malmö.

2000/01:Ub495 av Agne Hansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genom flexibla studieformer som distansutbildning göra det möjligt för enskilda människor att i ökad utsträckning utveckla sin kompetens inom högskolans ram. Personer som på detta sätt kommer i kontakt med högskolan kan också på egen hand återvända för att komplettera sin utbildning.

2000/01:Ub499 av Laila Bäck m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Högskoleverket och andra berörda verk och institutioner i uppdrag att kartlägga vilken bild av homo/bisexuella och transpersoner som förmedlas till blivande lärare.

2000/01:Ub503 av Nikos Papadopoulos och Paavo Vallius (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som

sin mening vad i motionen anförs om behovet av projekt för att validera och komplettera utländska akademiska examina.

2000/01:Ub505 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principer för nya antagningsregler för högre utbildning.

2000/01:Ub506 av Anita Sidén och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenters rätt att överklaga sina betyg.

2000/01:Ub508 av Jan Backman (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att LUHM:s situation måste lösas.

2000/01:Ub510 av Cinnika Beiming m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett långsiktigt program för att minska den sociala snedrekryteringen till högskolan.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Södertörns högskola status som universitet.

2000/01:Ub512 av Eva Arvidsson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att kartlägga vilka olika informations- och utbildningsinsatser som behövs inom området social ekonomi.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en handlingsplan för informations- och utbildningsinsatser inom området social ekonomi.

2000/01:Ub513 av Eva Arvidsson och Yilmaz Kerimo (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att utveckla kompetens och förhållningssätt hos olika personalgrupper som arbetar med mångfaldsfrågor.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att lärarutbildningen och socionomutbildningen rustar studenterna för att arbeta i ett mångkulturellt samhälle.

2000/01:Ub519 av Raimo Pärssinen m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre utbildning i skogslänen.

2000/01:Ub802 av Marianne Carlström och Karin Olsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av lärare i hem- och konsumentkunskap.

2000/01:Ub804 av Birgitta Carlsson och Viviann Gerdin (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utbilda fler lärare i ämnet hem- och konsumentkunskap.

2000/01:Ub805 av Helena Höij m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Stockholmsregionen ges större frihet att organisera sig i enlighet med sina särskilda förutsättningar.

2000/01:Ub807 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studier vid Öresundsuniversitetet.

2000/01:Ub810 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om balansen mellan teknik och naturvetenskap å ena sidan och humaniora och samhällsvetenskap å andra sidan.

3. Riksdagen begär att regeringen genomför en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen medfört för utbildningarnas kvalitet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärarnas situation i högskolan.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antagningen till högskolan.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskolans samverkan med det omgivande samhället.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationaliseringens konsekvenser.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenternas rättssäkerhet.

2000/01:Ub813 av Lars U Granberg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elevinflytande skall vara en del i vidareutbildningen av dagens lärare, men också en del av den framtida lärarutbildningen.

2000/01:Ub816 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utveckling av högre utbildning och forskning.

2000/01:Ub818 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av humanism och humaniora i samhället.

2000/01:Ub820 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en strategi för att trygga lärarförsörjningen vid högskolor och universitet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte skall utse ordförande i universitetsstyrelser utan att varje högskola skall utse sin egen styrelse.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återinföra möjligheten att doktorera utan att ha en doktorandtjänst, exempelvis på deltid.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tiden för disputation måste tillåtas variera.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dela in högskole- och universitetsåret i tre terminer.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hälften av examinerade doktorer fick möjlighet att fortsätta en vetenskaplig postdoktoral karriär i Sverige eller utomlands.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högskolor och universitet på vissa utbildningar skall få utforma lokala antagningskriterier.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffandet av kårobligatoriet.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rutiner för hur utländska universitetsutbildningar skall tillgodoräknas i Sverige.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fler studenter studerar utomlands.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fler utländska studenter rekryteras till svenska universitet och högskolor.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högskolor skall fråntas ansvaret för utbildningar på gymnasienivå.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om funktionshindrade studenters rättigheter.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta för personer med utländsk bakgrund att arbeta inom bristyrken.

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sex- och samlevnadsundervisningen skall vara obligatorisk för ämneslärarna på Lärarhögskolan.

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högskoleutbildningen för vissa yrken.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskapen om homo- och bisexualitet hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.

2000/01:Sf241 av Rigmor Stenmark (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att adoptionsfrågor skall ingå i alla yrkesutbildningar som syftar till arbete med barn.

2000/01:Sf617 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mångfald av språkkurser och kompletterande yrkeskurser på hög nivå och om individens rätt att själv välja utbildning.

2000/01:So361 av Barbro Feltzing (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att inrätta professurer i reumatologi vid universitetssjukhusen.

2000/01:So364 av Margit Gennser m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resurser skall avsättas för försäkringsmedicinsk utbildning.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel till lärar- och forskningsresurser skall avsättas för den försäkringsmedicinska utbildningen och forskningen.

2000/01:So450 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av lärare att hantera mobbning.

2000/01:So543 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utbildning för personal inom skola och barnomsorg.

2000/01:So545 av Lena Ek m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra möjligheterna för validering av utländsk examen.

2000/01:Kr341 av Siv Holma m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om universitet och högskolor.

2000/01:Kr342 av Ewa Larsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ämnet medicinskunskap bör ingå som obligatoriskt ämne för alla blivande lärare på landets lärarhögskolor.

2000/01:Kr345 av Inger Davidsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dramapedagogernas utbildningssituation.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dansutbildningen.

2000/01:Kr538 av Peter Pedersen (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag som syftar till att öka möjligheterna att förena ett aktivt idrottsutövande, även på elitnivå, med en fungerande studiesituation.

2000/01:Kr701 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att utbildning i folkdans bör ingå i existerande danspedagoglinje.

2000/01:T230 av Britt Bohlin m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en professur med inriktning mot yrkespedagogik med placering i Västsverige.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utbildningskvaliteten, studentinflytandet, jämställdhetsarbetet, pedagogisk förnyelse och den sociala och etniska mångfalden på de västsvenska högskolorna.

2000/01:T717 av Carl Bildt m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillvaratagande av utländsk kompetens.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om digital distansutbildning av högsta klass.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en möjlighet för universitet och högskolor att omvandlas till stiftelser.

2000/01:N266 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behoven av en utbildningspolitisk reform.

2000/01:N267 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen vad som i motionen anförs om ökad samverkan mellan universitet, högskolor och det omkringliggande näringslivet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen vad som i motionen anförs om att stimulera framväxten av avknoppningsföretag vid universitet och högskolor.

2000/01:N268 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den högre utbildningen.

2000/01:N325 av Runar Patriksson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de regionala högskolornas och universitetens roll för att skapa regional balans.

2000/01:N380 av Kenneth Johansson och Margareta Andersson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att främja högskolekurser i kooperativt entreprenörskap och inrätta en kooperativ "fakultet".

2000/01:N383 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strategier för att öka examensfrekvensen vid högskolor och universitet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strategier för att förändra attityden till utbildning, kunskap och skolan i sig.

2000/01:N388 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strategier för att öka examensfrekvensen vid högskolor och universitet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strategier för att förändra attityden till utbildning, kunskap och skolan i sig.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna att få sin utländska examen godkänd i Sverige.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökade möjligheter att komplettera utländsk utbildning.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Ub213 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildningen för gymnasielärare.

1999/2000:Ub275 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och fortbildning av lärare i informationsteknik.

1999/2000:Ub282 av Marianne Carlström m.fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående utbildade lärare i ämnet hemkunskap.

1999/2000:T703 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT i lärarutbildningen.

1999/2000:T705 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-utbildning för lärare i samhällsorienterande ämnen samt skolbibliotekarier.

BILAGA 2

Kulturutskottets yttrande 2000/01:KrU2y

Lunds universitets historiska museum

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 23 januari 2001 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 2000/01:Ub486 av Ulf Nilsson m.fl. (fp, m, v) och 2000/01:Ub508 av Jan Backman (m).

Fyndfördelning av fornfynd

Av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. framgår vilka fornfynd som tillfaller staten. Enligt 2 kap. 17 § kulturminneslagen får Riksantikvarieämbetet genom fyndfördelning överlåta statens rätt till fornfynd på museum som åtar sig att vårda det i framtiden på ett tillfredsställande sätt. Innebörden av bestämmelsen är att staten avhänder sig sin rätt till fornfyndet, dvs. överlåter rätten till fornfyndet till ett icke-statligt museum. Fyndfördelning förutsätter att ett eller flera museer begärt att få rätten till fynd. Ett icke-statligt museum kan inte mot sin vilja förpliktas att ta emot ett fornfynd.

Riksantikvarieämbetet beslutar också om att tillföra fornfynd till statliga institutioner, t.ex. Statens historiska museer, Statens sjöhistoriska museer och Lunds universitets historiska museum. Statens historiska museer har enligt sin instruktion särskilt att förvalta och vårda de fornfynd som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten. Övriga statliga museer kan begära att få sig tillförda fornfynd, vilket Lunds universitets historiska museum enligt uppgift gjort.

Både Riksantikvarieämbetets beslut om fyndfördelning enligt kulturminneslagen och dess beslut om att tillföra fornfynd till statliga institutioner föregås av remiss till Statens historiska museer i frågan om lämplig placering.

Riksantikvarieämbetets beslut om fyndfördelning enligt kulturminneslagen och dess beslut om att tillföra fornfynd till statliga institutioner är inte på något sätt förknippade med utfästelser e.d. till de mottagande institutionerna om statligt bidrag för ändamålet.

Riksantikvarieämbetets beslut om att tillföra Lunds universitets historiska museum fornfynd innebär således inte att en fyndfördelning i enlighet med 2 kap. 17 § kulturminneslagen (1988:950) gjorts eller att staten överlåtit sin rätt till fynden på någon icke-statlig institution, eftersom det mottagande museet ingår som en del i ett statligt universitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att förslaget i motion 2000/01:Ub486 (fp, m, v), att Lunds historiska museum organisatoriskt skall föras från universitetet till Statens historiska museer, motiveras med att museets hittillsvarande åtagande att omhänderta och vårda arkeologiskt material, dvs. fornfynd, från Skåne mera hör hemma inom kultur- och museipolitiken. I motionen berörs inte vilka budgetkonsekvenser den önskade överföringen skulle få, dvs. vilka medel som bör överföras från utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Inte heller klargörs om en överföring skulle avse museet i dess helhet eller om den endast skulle avse de arkeologiska samlingarna.

Enligt motion 2000/01:Ub508 (m) fyller Lunds universitets historiska museum en viktig funktion för studenter och forskare vid universitetet och kan även förmedla forskningsresultat till en bredare publik. För museets åtagande att förvara, registrera och vårda arkeologiskt material, dvs. fornfynd, från Skåne bör museet enligt motionen tillföras ytterligare medel, varvid motionären torde avse medel från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Utskottet har inhämtat att Lunds universitet – mot bakgrund av universitetets behov av att prioritera utbildning och forskning vid fördelningen inom universitetet av statsbidraget för år 2001 och sitt därav följande beslut att bl.a. göra en besparing om 1 miljon kronor på Lunds universitets historiska museum – i december 2000 beslutat att låta göra en översyn av sina museer och samlingar. I översynsuppdraget till en särskild utredningsman ingår att föreslå långsiktiga lösningar så att de väsentligaste delarna av verksamheten vid universitetets museer och samlingar fortsatt kan bedrivas. En utgångspunkt bör vara den direkta betydelsen för och kopplingen till universitetets huvuduppgift. Olika former av huvudmannaskap skall prövas. Resursökningar måste tillgodoses med andra resurser än via universitetets anslag. Samverkansmöjligheter inom och utom universitetet bör utredas. Resultaten av översynsarbetet skall föreligga senast den 1 juni 2001.

Utskottet har vidare inhämtat att en förstudie har gjorts inom Statens historiska museer i november 2000 om vilka konsekvenserna skulle kunna bli av ett eventuellt förändrat ansvar för hanteringen av arkeologiska fynd från Skåne. I förstudien har de kostnader beräknats som skulle uppstå om Statens historiska museer skulle få ansvaret för ännu icke fyndfördelat arkeologiskt material som nu, i avvaktan på fördelningsbeslut, finns hos Lunds universitets historiska museum och hos Riksantikvarieämbetets enhet i Lund. Kostnaden har i förstudien beräknats uppgå till 3,5 miljoner kronor initialt och därefter till 2 miljoner kronor per år.

Utskottet anser att riksdagen – under pågående översyn inom Lunds universitet av universitetets museer och samlingar – inte från kulturpolitisk ståndpunkt bör göra några sådana uttalanden som begärs i motionerna, när det gäller frågor om finansieringen av verksamheten vid Lunds universitets historiska museum eller om ett ändrat huvudmannaskap för museet. Utskottet

utgår från att översynen skall ge ett tillräckligt underlag för att universitetet skall kunna göra sina kommande överväganden beträffande Lunds universitets historiska museum med utgångspunkt från såväl forskningens och utbildningens behov som från de kulturminnesvårdsbehov som innefattas i universitetets mångåriga åtagande att ta om hand, registrera och vårda fornfynd.

Utskottet vill i sammanhanget nämna att Region Skånes kulturnämnd nyligen beslutat att tillsätta en visionsgrupp för arkeologiskt fyndmaterial i Skåne. Till gruppen har samtliga intressenter inbjudits att delta. Utskottet ser gruppen som en viktig del i arbetet med frågan om Lunds universitets historiska museum.

Utskottet föreslår att utbildningsutskottet avstyrker de aktuella motionerna.

Stockholm den 15 februari 2001

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp).

Avvikande mening

Lunds universitets historiska museum

Lennart Kollmats (fp) anser:

Jag anser att Lunds universitets historiska museum inte enbart är en intern angelägenhet för universitetet. Det är inte rimligt att på ett enskilt universitet lägga ett sådant nationellt och regionalt ansvar för arkeologiskt material från Skåne som Lunds universitets historiska museum åtagit sig under många år. Lunds historiska museum skulle i stället kunna ingå som en del i Statens historiska museer, varvid ansvaret inom Regeringskansliet skulle åvila Kulturdepartementet och inte Utbildningsdepartementet. Jag anser att utbildningsutskottet med anledning av motion Ub486 (fp, m, v) bör föreslå riksdagen att tillkännage för regeringen att regeringen bör utreda frågan och därefter lämna riksdagen förslag till hur Lunds universitets historiska museum skall få förutsättningar att leva vidare.